

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרָתְךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

יראת שמים היא כל המוסר. אנחנו מסבירים שיראה היא רגישות –
רגישות שמתבטאת גם בין אדם למקום ועוד יותר בין אדם לחברו.
בעצם, להרהר ביראת שמים זה לעשות חשבון נפש –
האם הייתי מספיק מוסרי? האם הייתי מספיק רגיש?
האם אני נוהג נכון גם בין אדם למקום וגם בין אדם לחברו?
[מתוך השיעור 'על שם המחשבה']

יתרו תשפ"ו

הגליון מוקדש לזכרו של הרב יעקב מאיר בן זאב ורחל. נתבקש לבית-דין של מעלה בח"י שבט תשנ"ב.
"והחי יתן אל לבו"

יתרו ה'תשפ"ו

26 **הסיפור החסידי**
כבוד קוצקאי
רבי לייבל'ה איגר

28 **מענות ותשובות**
תשובות הרב לשואלים
שמות לוועזיים על המצבה, עניין י"י"א
שבט והיחס בין השתדלות להישגים

29 **פאזל א' ד'ל'ד'ס**
נותן התורה
רזי ילמד אותנו ש'אפשר לקבל
את התורה כל יום מחדש
ואיך מתכוננים לזה

04 **"על שם המחשבה"**
תיקון המחשבה וההרהור בעבודת הלב
מחשבה-הרהור-קול-דבור

12 **הניגון החסידי**
ניגון מספר 579
מיום ח' אלול תשפ"ד

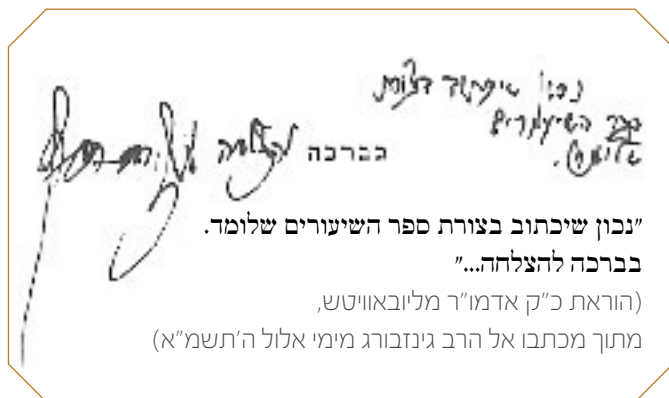
13 **אינטליגנציות משולבות בלימוד תנ"ך**
סקירת התנ"ך (8)
אופי הלימוד המתאים לכל חלק בתנ"ך

19 **נטרח ונהנה**
מאור עינים פרשת יתרו
הקדמת נעשה לנשמע בינה של תורה

24 **"תקנת שבת"**
ביאורי תפלה
תפלה בסדר תשר"ק

העלון מופק ע"י עמותת
אוהבים להיות יהודים.
לקבלת השיעורים במייל
ולהצטרפות לצוות המפיצים:
itiel@pnimi.org.il
עריכה: אביב מויאל
עיצוב: דעה צ'א אביחיל
מערכת: הרב יוסף פלאי,
בעד יעקבי ואיתיאל גלעדי
עריכת מקורות: ישראל כץ, מנחם-
זאב וינגורט, יוחאי אלימלך רוה

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל קוראי **נפלאות**, בתוך כל בית ישראל.
שלושה שיעורים בגליון שלפניכם: שיעור על **תיקון המחשבה וההרהור** משבת האחרונה, שיעור בסדרת **סקירת התנ"ך** ושיעור במאור עינים על **הקדמת נעשה לנשמע**.
 השיעור הראשון – "על שם המחשבה", שהוא חלק הארי משיעור **מלא עוז שנמסר בשבת האחרונה** – עוסק בעיקר ב**כח המחשבה**. מתוך התבוננות ב"אז ישיר" – ובדוגמאות נוספות שמביא רש"י – בהן "הי על שם המחשבה נאמרה" למדים על כח המחשבה הפנימי שבלב האדם, **רעותא דלבא ספונטני של שירה לה'**, שהוא גם המפתח של תחית המתים. מכך מתפתח מבנה שלם של מחשבה ודבור – **מחשבה הרהור קול דבור** – והשיעור חותם בהרהורים בהם עלינו למלא את הנפש, הרהורי 'עבודה' המטהרים את הנפש ומחברים אותה לה'.

בשיעור השני – **אינטליגנציות משולבות בלימוד התנ"ך** – אנו חוזרים לסדרת שיעורי **סקירת התנ"ך** מהקיץ האחרון. השיעור הוא דוגמה יפהפיה כיצד יש להתבונן: הוא מציב **שני מודלים** של הקבלת ארבע האינטליגנציות לארבעת הכחות של המח (חכמה, בינה ושני צדדי הדעת) ומשלב ביניהם, כשמתוך השילוב עולות תובנות יפהפיות על הנפש, שמתחברות גם **לאופי הנכון של לימוד כל חלק מחלקי התנ"ך**.

השיעור השלישי – **נטרח ונהנה** – הוא שיעור במאור עינים, העוסק בהקדמת נעשה לנשמע **מהפך של העבודה הפנימית**. הוא מציע "נעשה" שהוא בעצמו מעין עולם הבא – עבודה בחדוה, התלהבות, אהבה ויראה – ובעקבותיו **קבלת תענוג אלקי לעתיד לבוא**. ממש א מחייה! (נציין שבגליון מובאת התורה הקצרה יותר מבין שתי תורות במאור עינים שהרב לימד השבוע, ולמי שנמצא ברשימת התפוצה יש סיכוי לקבל גם את השניה לפני שבת).
את הגליון מאפיינת תנופת עז – עם שירת "אז" – שנמשכת מהגליון הקודם, והיא מגיעה גם למדור **ביאורי תפלה**. אל תפספסו.

הגליון הוכן לדפוס תוך כדי חגיגת בר־מצוה לנכד חביב של הרב, **משה מנחם מענדל שי' ויסגלס** – **מזל טוב מזל טוב**, שיהיה חסיד, ירא־שמים ולמדן וירוו ממנו הוריו וזקניו רוב שבת שלום ומבורך נחת חסידיו.

המערכת

סדר הלימוד לשבוע פרשת משפטים הבעל"ט:

נ"ך יומי – עמוס פרקים ד"ט, עובדיה פרק א; **משנה** – הוריות פרק ג.

"על שם המחשבה"

קיצור מהלך השיעור

בשיעור שנמסר בשבת האחרונה כעלות המנחה, בזמן החבור בין פרשת בשלח ושיירת הים לפרשת יתרו ומתן תורה, נתבאר בעומק סוד **המחשבה העולה בלב ומעוררת לשירה**, מחשבה ששרשה בכתר עליון והיא בעצמה **כח תחית המתים**. מתוך הדברים התפתח מבנה שלם של **מחשבה הרהור-קול-דבור**. המחשבה והקול ממקדים את ההרהור והדבור המתפשטים בסתמיות, והכל מגיע לתכלית של **'עבודה' בהרהורים טובים** – הרהורים בדברי תורה, יראת שמים וגדולת ה' – המדריכים את הנפש בדרך של **תורה, עבודה וגמילות חסדים**.

א. התעוררות הלב ותחית המתים

סוד ה"עז" – משירת הים למתן תורה

בשבוע שעבר הארכנו על העז שיש בשיירת הים^א. ההמשך לכך הוא פרשת יתרו, שכולה אומרת עז, היות שעל "הוי' עז לעמו יתן"^ב חז"ל אומרים בפירוש ש"אין 'עז' אלא תורה"^ג. העז של מתן תורה מתבטא גם בכך שאמרנו "נעשה ונשמע"^ד, נהגנו כ"עמא פזיזא"^ה – עם עז! –

נרשם (מהזכרון) ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. י"ג שבט, שבת בשלח תשפ"ו – כפ"ח.

א 'ציוץ' עזות דקדושה בשיירת הים – נדפס בגליון בשלח.

ב תהלים כט, יא.

ג שה"ש רבה א, כג.

ד שמות כד, ז.

ה שבת פח, א.

והקדמנו את פינו (בהתחייבות "נעשה") לאזנינו ("ונשמע").

גם שם הפרשה, **יתרו** – שייתר פרשה אחת בתורה^א – עולה ח (למעלה מהטבע)^ב פעמים **עז**. חידוש שפרשת מתן תורה נקראת על שם גר צדק, שעבד כל עבודה זרה שבעולם לפני שבא לחסות בצל השכינה – ממש דוגמה של המהפכה הרביעית, שכל התורה נתנת בשבילו. כל הדמות של יתרו אומרת עז – יש לו הרבה עז להגיע למדבר, לקבל את התורה. אחר כך הוא חוזר ומגיייר את המשפחה שלו^ג – הכל בעז. גם העצה שלו נובעת מעז – צריך הרבה

א שמות רבה כז, ח (הובא ברש"י בריש פרשתנו).

ב מהר"ל מפראג בכ"מ (גבורות ה' פמ"ז, תפא"י פ"ב ועוד).

ג רש"י על שמות יח, כז (ע"פ מכילתא).

משה רואה את

נס קריעת ים סוף
ובאופן ספונטני
עולה בלבו
המחשבה לשיר
– והוא מיד מיישם
את מחשבתו
הטובה. מכאן
אפשר להבין כמה
חשוב להקשיב
למחשבות
הטובות של הלב

ארוז'ל מכאן רמז לתחיית המתים מן התורה, וכן בכולן, חוץ משל שלמה שפירשוהו בקש לבנות ולא בנה. רש"י מביא שלש דוגמאות טובות, שכולן שירות – "אז ישיר משה", "אז ידבר יהושע"^{יג} ו"אז ישיר ישראל"^{יד} – ושתי דוגמאות שליליות, "ובית יעשה לבת פרעה"^{טו} (שאינן בה את המלה "אז"), שאכן הוא עשה לה בית, ו"אז יבנה שלמה במה"^{טז} שבקש לבנות ולא בנה.^{יז} בכל הדוגמאות הטובות המחשבה שעלתה בלב התבצעה, והדגש של רש"י הוא שעולה מחשבה בלב (ורמז לקשר ללב: "אז ישיר" עולה לב במשולש). כבר אפשר להבין מה כאן הכוונה מחשבה – היא לא עולה בראש אלא בלב, היא רצון של הלב, "רעותא דלבא".

הדוגמה הראשונה – הפסוק עליו בא פירוש רש"י – היא "אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת להוי'". משה רואה את נס קריעת ים סוף ובאופן ספונטני עולה בלבו המחשבה לשיר – והוא מיד מיישם את מחשבתו הטובה. מכאן אפשר להבין כמה חשוב להקשיב למחשבות הטובות של הלב. הנקודה כאן היא אמירת השירה על ידי משה ובני ישראל בלי ציווי מלמעלה – פשוט כי כך עלה בלב משה בעקבות ראית הנס. בדרך כלל משה רבינו הוא שליח ה', הבטל כולו לה' בבטול במציאות ממש (ק"ו ממלאך^{יח} בעת שליחותו^{יט}), אבל ישנו

תעוזה לומר למשה רבינו "נבל תבל"^ט, אתה לא יכול לשפוט את העם לבד. הוא מעביר על משה רבינו בקורת נוקבת, בעזות רבה, ומשה ה"ענו מאד מכל האדם" מקבל את הבקורת ומקיים את עצת חותנו.

ועוד נקודת עז: בהשגחה פרטית אנחנו נכנסים היום, י"א שבט, לשנת ה'עז מאז י' שבט תש"י, הסתלקות הרבי הריי"צ. השנה הבאה עלינו לטובה, בתור חסידי חב"ד, היא שנת ה'עז – צריכים הרבה עז (שעניינו לכנס את העם למשימות טובות, משימות שצריכות תעוזה, כפי שהסברנו^י).

אם כן, ההתבוננות בסודות השירה, והעז שבה – החל מ"אז ישיר"^{יב} ("אז" שהוא נשמת ה"עז", כפי שהוסבר) – הם הכנה טובה גם לפרשת יתרו (שהתחלנו כבר לקרוא במנחה).

לקיים את מחשבת הלב

רש"י על "אז ישיר" מאריך להסביר את ה"י של "ישיר", לשון עתיד, ולא מתייחס בגלוי ל"אז":

"אז ישיר משה". אז כשראה הנס עלה בלבו שישיר שירה וכן "אז ידבר יהושע" וכן "ובית יעשה לבת פרעה", חשב בלבו שיעשה לה, אף כאן "ישיר", אמר לו לבו שישיר, וכן עשה "ויאמר לאמר אשירה לה". וכן ביהושע כשראה הנס אמר לו לבו שידבר, וכן עשה "ויאמר לעיני כל ישראל". וכן שירת הבאר שפתח בה "אז ישיר ישראל", פירש אחריו "עלי באר ענו לה". "אז יבנה שלמה במה" פירשו בו חכמי ישראל שבקש לבנות ולא בנה. למדנו שהיו"ד ע"ש המחשבה נאמרה. והו' ליישב פשוטו, אבל מדרשו

יג יהושע י, יב.
יד במדבר כא, יז.
טו מלכים א' ז, ח.
טז שם יא, ז.
יז שבת נו, ב.

יח וראה במדבר כ, טז (ובמפרשים שם) שמשה נקרא מלאך.

יט ראה רמב"ן לבראשית יג, יח; תניא אגה"ק כה.

ט שמות יח, יח.

י במדבר יב, ג.

יא שיעור ד' שבט (נדפס בגליון בשלח) תשפ"ה.

יב שמות טו, א.

הסימן של תלמיד

אמתי שהוא מגיב
לראית הנס כמו
הרב, שעולה לו
באופן ספונטני
אותה מחשבה

גם משה כפי שהוא חווה את הנס של ה' – בלי שליחות-הוראה מיוחדת מה' – ורק עליו אפשר לומר ש"עלה בלבו" (בספונטניות, מצד עצמו). אכן, "משה משה" לא

פסיק טעמא בגוויה"כ – ה' ברא את העולם כדי לייחד את שתי הבחינות הללו של משה.

הדוגמה השניה שמביא רש"י היא מהתלמיד של משה, "אז ידבר יהושע" – רואים מכאן שהסימן של תלמיד אמתי שהוא מגיב לראית הנס כמו הרב, שעולה לו באופן ספונטני אותה מחשבה. אצל משה כתוב

"אז ישיר" ואצל יהושע "אז ידבר", למרות שגם מדובר בשירה – כמו שאומרים באידיש 'תגיד' – תאמר ניגון' ('אלי, זאגט א ניגון') – "שמש בגבעון דום וגו'"כ. ורמז מובהק לשתי הבחינות: **ישיר-ידבר עולה משה יהושע**!"

יש שירה בניגון ויש גם מה ששירה כתובה בסגנון של שירה היא בעצם דיבור, דברי שיר שגם כתבם המשורר. בעשר השירות בתנ"ך, בהקבלה לספירות^{כה}, שירת הים היא כנגד החכמה ושירת יהושע כנגד החסד, שהוא ענף החכמה – הוא הממשיך של משה^{כו}. משה שר באופן ספונטני

עם בני ישראל, "אז ישיר משה ובני ישראל" – כולם מתעוררים באופן ספונטני (התעוררות שמתחילה ממשה ובה מכחו לכל ישראל^{כז}). לעומת זאת, אצל יהושע לא כתוב ולא משמע שכולם שרו אותו. אפשר לומר שלכן זה "אז ידבר" – הוא שר לה', אבל בכך מדבר-אומר-מגלה את הרגש הפנימי שלו לכל עם ישראל.

הדוגמה השלישית היא שירת הבאר, שמתעוררת באופן ספונטני מתוך הלב של עם ישראל עצמו. כלומר, לא תמיד המחשבה הטובה נדלקת מכח ה'זרז' של משה (אלא שגם אז יש ניצוץ משה רבינו בכל אחד ואחד^{כח}, המעורר אותו מבפנים). שירת הים (שבחכמה, כנ"ל) היא מכח משה – וממנה מגיעים מיד למן, שירד (מלמעלה למטה) בזכות משה – ואילו שירת הבאר (שבבינה) היא שירת כנסת ישראל, על הבאר (ה'נשית', שמעלה מ"ן מלמטה למעלה) לה זכינו בזכות מדים^{כט}.

כח תחית המתים

אחרי הפירוש הזה, "ליישוב פשוטו", רש"י מוסיף "אבל מדרשו ארו"ל מכאן רמז לתחית המתים מן התורה, וכן בכולן [חוץ משל שלמה שפירשוהו בקש לבנות ולא בנה]" (וכמובן, גם חוץ מ"בית יעשה לבת פרעה", היינו שב"רמז לתחית המתים" רש"י כן 'מתחשב' דווקא בחיבור של "אז" ל"י העתידית). אם יש שני פירושים ברש"י על אותו דבר (הגם שהראשון פשט והשני דרוש) הם ודאי קשורים^ל. כנראה שמה ש"עלה בלבו" הוא הכח גם של

משה שר באופן

ספונטני עם בני
ישראל, "אז ישיר
משה ובני ישראל"
– כולם מתעוררים
באופן ספונטני

כ וראה עד"ז גם במלאך במאור עינים ריש פרשת יתרו – הובא ונתבאר במדור מאור עינים בגליון.

כא שמות ג, ד.

כב ע"פ שמות רבה ב, ו; זהר ח"א קכ, ב; ח"ג קלח, א.

כג יהושע י, יב.

כד ממוצע שש התבות "אז ישיר משה" "אז ידבר יהושע" הוא **אברהם (רמח)** ורק ראשי התיבות עולים **חסד** (מדת אברהם), ו"פ" (ממוצע כל אות) **זה** (נבואת משה).

כה **אדמה שמים ותהום** מאמר "הקדמה לפרק שירה" הערה מט.

כו שירת יהושע, החסד, יוצאת משירת משה לבדו – שירת האזינו (לשון **אז**) שכנגד הדעת – "האזינו השמים

ואדברה" (דברים לב, א), כאשר משה לא שר עם העם אלא רק מדבר-מלמד את שירתו לכולם (עד שילמדו את השירה בעל פה, כהוראת הרב המגיד ממעזריטש). בעצם, זו צוואת משה, אותה הוא מעביר ליהושע – שגם ממתיק את הדינים שבו – "שמש [פני משה כפני חמה] בגבעון דום וירח [פני יהושע כפני לבנה] בעמק אילון", וד"ל.

כז וראה השיטות בזה סוטה ל, ב (ונתבאר בלקו"ש חל"א בשלח א).

כח תניא פמ"ב.

כט תנחומא במדבר ב. ובכ"מ.

ל ראה כללי רש"י פ"ד סעיף 18 ובנסמן שם.

דוד מלא, בתוספת י^ל, וגם לחזקיהו מוסיפים י
והוא נקרא יחזקיהו^{לח}. הִי־הוּזוֹ הִיא־הִיא הִי־שֶׁל
”אז ישיר”, הִי־שֶׁל המחשבה הספונטנית לומר
שירה, שהיא מה שחסר לחזקיהו
כדי להיות משיח.

ב. מחשבה הרהור-קול-דבור ”אז י...” – כתר וחכמה

הפירוש שה־י־הִיא ”על
שם המחשבה” מתאים להסבר
בקבלה^{לט} ש”מחשבה” (חשב-
מה^מ) היא ספירת החכמה (כח-
מה^{מא}), סוד הִי־שֶׁל שם הוֹי־
ב”ה. יש כוונה ידועה^{מב} במלה
מחשבה שהיא רת”ס משה,
שהוא כללות הדעת של נשמות
ישראל (הכח של כל יהודי
להתקשר ולדבוק בה’ אחד יחיד ומיוחד)^{מג},
והאותיות המשולבות בתוך משה, ח-ב, הן
ר”ת חכמה-בינה (המתחברות-מזדווגות על ידי
הדעת-עליון של משה). בכל אופן, כאן הדגש
הוא שהמחשבה בכללותה היא חכמה (גם דעת-
עליון כלולה בחכמה, כנודע^{מד}) – י־שֶׁל שם
הוֹי־. המחשבה הזו שעולה בלב היא פנימיות
החכמה – ”פנימיות אבא פנימיות עתיק”^{מה},
גילוי של משיח^{מו} (כנ”ל ביחס לחזקיהו המלך).

לוֹ ראה רש”י על דברי הימים א ב, טו (ובכ”מ שם).
לח ראה כלי יקר על בראשית ו, טו.
לט זהר ח”א ככג, א. וראה קהלת יעקב ערך ’מחשבה’.
מ תקו”ז תקון סט (קיב, ב).
מא זהר ח”ג כח, א; לד, א; רלה, ב; זהר חדש לד, א; הקדמת
תקו”ז ד, א. ובכ”מ.
מב ראה גם לחיות עם הזמן ריש כי תשא; מעין גנים ח”א
עמ’ קלו. ובכ”מ.
מג תניא פמ”ב.
מד ראה ע”ח של”ב פ”א. ובכ”מ.
מה לקו”ר נצבים מט, ד (ע”פ פע”ח שער ק”ש פט”ו). ראה
הגהת הרנ”ש לאוצרות חיים שער עתיק פ”ד).
מו שער האמונה פנ”ו (פט, א). ראה מאמר ד”ה ”הנה

תחית המתים. כתוב שתחית המתים היא מ”עצם
הלז”^{לא} (רו”ס עז, גילוי ”חביון עז העצמות”^{לב}
שמסתתר בעצמות היבשות...). הפירוש בגשמיות

שיש כזו עצם, בראש או בסוף
עמוד השדרה^{לג}, אבל ברוחניות
”עצם הלז” היא העצמיות של
היהודי, שמתבטאת במחשבה
הטובה הזו שעולה בלבו, וממנה
מגיעה תחית המתים.

תיקון חזקיהו

כתוב שחזקיהו לא זכה
להיות משיח כי לא אמר שירה
על הנס הגדול של מפלת סנחריב
וכל חילו^{לד}. למה חזקיהו לא אמר
שירה? כי לא עלה בלבו, הוא לא
זכה לגילוי עצם הלז של עצמו.
אם הוא היה אומר שירה לולי
גילוי זה, למרות שלא היתה לו

התעוררות ספונטנית, מתוך אילוף חיצוני – זה
היה עוד יותר גרוע! על המאמר ”הרבה עשו
כרשב”י ולא עלתה בידם”^{לה} הסביר^{לו} הבעל
שם טוב שהם נכשלו משום שניסו לחקות את
רשב”י (”עשו כרשב”י) ולא פעולה מנקודת
האמת שלהם, לפי מדרגתם. לכן, טוב שחזקיהו
לא אמר שירה כשלא עלה בלבו, האילוף החיצוני
והמעושה של השירה היה בעיה יותר גדולה מאי-
אמירת השירה. רק שמכיון שהוא לא אמר שירה
– הוא לא היה משיח...

ידוע שספר דברי הימים בא לפאר וגם לתקן
את בית דוד – את דוד המלך עצמו וגם את
חזקיהו. הדבר מתבטא בכך שכתוב שם תמיד

לא בראשית רבה כח, ג (ובכ”מ במ”ר).
לב שער מאמרי רשב”י פירוש ספרא דצניעותא פ”א, ע”פ
חבקוק ג, ד. וראה גם מאו”א מערכת אלף אות סד.
לג ראה תנחומא ח”י שרה ז; לקוטי הש”ס לאריז”ל על
ר”ה; הערוך ערך ’לז’.
לד סנהדרין צד, א.
לה ע”פ ברכות לה, ב.
לו כש”ט (קה”ת) אות ד.

השייכות לרדל"א, דעת דרדל"א, שהיא היכולת לדעת (דעת) את האמונה (רדל"א)⁷¹. להביא את האמונה למודעות (היינו להפוך את ה"עד דלא ידע"⁷² של הרדל"א לשם הקדוש אלה⁷³, שהוא על ידי הדעת דוקא, כמו "והאדם ידע וגו'"⁷⁴ וד"ל).

מחשבה־הרהור־קול־דבור

שאלנו: אם ה"י כאן על שם המחשבה־החכמה (וה"אז" הוא הכתה, הקוצו של י), מה הן האותיות הוה? יש ניב ("מכלול" בלשון הקבלה⁷⁵, לשון כלולות־זיווג) שחוזר בספרים – כולל בספר התניא כמה פעמים⁷⁶ – "מחשבה והרהור"⁷⁷. כאן נאמר שהחכמה היא המחשבה וההרהור הוא הבינה⁷⁸ (הרהור גם לשון הריון ברחם האם, וכן הוא סוד אהרן – הבינה ביחס למשה בחכמה⁷⁹ – שנקבר בהר ההר). מה יהיו אחר כך ה"וה? יחוד קול־דבור, יחוד ידוע⁸⁰.

בסוד ה' ליראיו ח"ב עמ' קכו.

נד יחוד אמונה דעת, כד ברבוע, כנ"ל.
נה מגילה ז, ב.

נו ראה חסדי דוד הנאמנים ח"ז עמ' 229; שעשועים יום יום ויחי יום ה; מעין גנים ח"ג מאמר "הוד שבהוד" עמ' רכח.
נד בראשית ד, א.

נח ראה פרדס רמונים שער ח פ"ד; שיעורים בסוד ה' ח"א כללי השערים פ"ה.

נט ראה פ"ט, פ"כ, פכ"ג (כדלקמן), פכ"ז, פכ"ח, שער היחוד והאמונה פ"א, אגה"ק יט.

ס ורמז: מחשבה הרהור בהכאה פרטית עולה 56, 4312 (ז"פ אז, כחזרות המלה בשירת הים ושירת דבורה) פעמים עז, העולה ז"פ פעמים יתח (ששבעה שמות היו לו).

סא אמנם בזהר (ח"ג רכט, ב) כתוב הפוך, הרהור בחכמה ומחשבה בבינה, אך קל ליישב – שהרי רש"י כאן כותב בפירושו שה"י חכמה, על שם המחשבה נאמרה – שמחשבה היא סוד "הבן בחכמה" והרהור סוד "חכם בבינה", ודוק. וראה לקו"ת (אריז"ל) בראשית ד"ה "למה התחילה תורה בב" שמחשבה־הרהור־דבור־מעשה הם כנגד אבי"ע (ועל יסוד דבריו האריך בשם משמואל ליל א' דחנוכה תרע"ו כיצד הרהור נושא את המחשבה כשמן לגבי אור הנר). וראה גם בלשם (הקדמות ז, ב) בפירוש בשם הגר"א שמחשבה־הרהור הם או"א (וכתב שם "שהרהור הוא פעולת המחשבה ונתגלה כח המחשבה על ידי הרהור" – כח המחשבה הוא סוד כח מה, חכמה, כנ"ל בפנים).

סב ראה עמק המלך שי"א פ"ד; רמ"ע מפאנו מאמר "שבתות ה" ח"ו: מגלה עמוקות פרישת בהעלתך.

סג ראה גם זהר ח"א ג, ב; ח"ג רכח, ב; ע"ח ש"ד (אח"פ)

אם ה"י (של שם הוי' ב"ה) היא המחשבה? מה הן האותיות הוה (של שם הוי')? לפני שנסיב, נסיף שרש"י לא מקשר כאן בפירוש את סוד ה"י לתבה הקודמת בפסוק, "אז" (בכל שלשת הפסוקים החיוביים שהוא מביא, כנ"ל), אבל ודאי יש קשר. השירה מתחילה ב"אז ו..."⁸¹ הפנימיות של "עז" שמוזכר בהמשך, בביטוי "עזי וזמרת יה" (שכתוב בתורה⁸², שנוי בנביאים⁸³ ומשולש בכתובים⁸⁴ – כמו שרש"י מביא). רש"י מסביר ש"עזי" אין פירוש העז שלי (כמו בתרגום), אלא "עז" (של ה') שה"י נוספת בו בסגנון של שירה.

ותוספת בדרך רמז: אם עושים סדרה של א־ז־י הבסיס הוא מינוס 3 וזו סדרה של חן – א־ז־י־ז־א. דברנו⁸⁵ על המספר המיוחד 4900 – 70 ברבוע (שהוא המספר היחיד שהוא גם רבוע וגם פירמידה, הפירמידה של 24, סכום כל הרבועים מ־1 ברבוע ועד ל־24 ברבוע, העולה אמונה־דעת, כנודע). עזי בהכאת אותיות עולה 4900, וגם אם עושים הכאת אותיות של הסדרה הנ"ל מקבלים אותו מספר.

בפנימיות, אם ה"י שעל שם המחשבה היא החכמה, מה הוא ה"אז"? הכתה. אין י בלי קוצו של י, וכאן ה"אז" הוא הקוצו של י, הכתה. בפרט נראה לומר שה"ז היינו ז תקוני גלגלתא – ההתלבשות של התענוג בתוך הרצון⁸⁶ – וה"א היינו הדעת דעתיק, המאירה באוירה דאריך⁸⁷ (שאינו נכלל ב"ז תקוני גלגלתא, ודוק).

ישיביל עבדי" תשי"ז.

מד כמלה בפני עצמה, המלה "אזי" מופיעה רק שלש פעמים בתנ"ך, בראש שלשה פסוקים רצופים (גידה) בפרק קכד בתהלים (הפרק של הרבי מליובאוויטש השנה): "אזי חיים בלעונו בחרות אפס בנו. אזי המים שטפנו נחלה עבר על נפשנו. אזי עבר על נפשנו המים הזידונים!"

מח שמות טו, ב.

מט ישעיה יב, ב.

נ תהלים קיח, יד.

נא בשיעור יא שבט, שטרם נדפס.

נב לקו"ב לשער היחוד אות א.

נג ראה המשך תער"ב ספרכ"ג ואילך, פשנ"א ועוד. וראה באריכות חסדי דוד הנאמנים ח"ה עמ' 184 ואילך; שיעורים

מה ההבדל בין

מחשבה להרהור?

מחשבה היא

ממוקדת, היא

חושבת איך

להוציא דבר

מה מן הכח אל

פועל, הרהור הוא

בעצם התגלות

והתפשטות כח

המדמה שבבינה

– שאינו עושה

פרות בפועל

וגם ההיפך. בפשט, מחשבה (לפי פירש"י הנ"ל) היא ממוקדת, היא חושבת איך להוציא דבר מה מן הכח אל פועל (כמ"ש "כלם בחכמה [במחשבה] עשית [בפועל]"^{טא}), בניגוד להרהור (שהוא בעצם התגלות והתפשטות כח המדמה שבבינה – עד שהוא, בניגוד למחשבה, קיים גם בשינה^{טב} – שאינו עושה פרות בפועל^{טג}). אפשר להרהר בסיפורי צדיקים, והדבר ודאי פועל פעולה גדולה של טהרה בנפש – טהרה שייכת לבינה^{טד} – אבל הוא לא

מחשבה ממוקדת כנ"ל. על מחשבה כתוב "מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה"^{טו} – הכוונה למחשבה ממוקדת (מחשבה של רצון לעשות בפועל דבר טוב, מצוה). על הרהור טוב, עם כל המעלות שלו, לא שייך לומר כך. כתוב שי' וְהָעֵלָה הֵינִי צִמְצוּם וְהַתְּפַשְׁטוּת^{טז} – המחשבה היא הצמצום-המיקוד, שמכוון גם את כל ההתפשטות של ההרהורים אחר כך (בסוד

עא תהלים קד, כד. מבואר בתניא (שער היחוד והאמונה פ"ט) שחכמה עילאה היא העשיה של ה', והמשמעות היא לא רק שהיא הדרגה הכי נמוכה (כמשמעות הדברים הכללית שם), אלא כפשוטו – שחכמה עילאה (על ידי מחשבת החכמה דווקא) היא מעשה בפועל.

עב מאמרי אדה"ז נביאים עמ' רד; מאמרי אדה"א נ"ך עמ' קה.

עג שעל כן "מחשבה מועלת" (סנהדרין כו, ב. ראה גם שיעור כ' מנחם אב תשע"ה. ובכ"מ) – בגימטריא "יפוצו מעינתין חוצה" (משלי ה, טז), "אורו של משיח" (בראשית רבה פה, א; פסיקתא רבתי לו. ובכ"מ) – בעוד "הרהור לא עביד מיד" (זר ח"ג קה, א). אכן, הרהור לא עביד מיד באופן מיד (מיד), אלא בסוד הריון (כנ"ל בפנים) שעתידי ללדת כעבור זמן העבר. ההבדל בין הפעולה המידית של המחשבה לפעולה העתידית של הרהור הוא כיחס החכמה (מהירות האור) והבינה (מהירות הקול), קדימת הברק לרעם, כנודע.

עד ראה ספר הליקוטס דא"ח צ"צ ערך 'טהור', וש"נ.

עה ע"פ קידושין מ, א.

עו לקו"ת בשלח א, א.

במבנה הזה – מחשבה-הרהור-קול-דבור^{טז} – אין מעשה. זהו מבנה שמתאים למה שלמדנו בתניא בימים האחרונים במעלת המחשבה והדבור על המעשה – "המחשבה וההרהור בד"ת שבמוח וכח הדבור בד"ת שבפה שהם לבושי הפנימים של נפש האלהית וכ"ש נפש האלהית עצמה המלובשת בהם כולם מיוחדים ממש ביחוד גמור ברצון העליון ולא מרכבה לבד"^{טח} (כשמעלת המחשבה והדבור בדברי תורה על מעשה המצוות היא כמעלת משה רבינו על האבות הן הן המרכבה^{טט}, כנודע^י).

שוב, יש כאן שני יחודים, יחוד"ע של י"ה במחשבה ויחוד"ת של זה בדבור. כתוב^י שעמלק בא להפריד בין היחוד העליון ליחוד התחתון. בסוף הפרשה משה רבינו שולח את יהושע להלחם בעמלק – יש אמנם גם בקורת^{יב} על כך שמשה לא יצא להלחם בעצמו, אבל בכך הוא גם מכין אותו לתפקיד שלו להכנס לארץ^{יג}, להתנהג כמו רבו משה (להמשיך את ה"אז ישר משה" ב"אז ידבר יהושע", כנ"ל).

מחשבה וקול – מיקוד הרהור והדבור

מה ההבדל בין מחשבה להרהור? מכירים

את המושג הרהורי עבירה, אבל יש גם מחשבות זרות – שני המושגים יכולים להיות גם בקדושה

פ"א.

סד ורמז: מחשבה הרהור-קול דבור עולה 1119 (אברהם במילוי), היינו "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד" (1118) ע"ה (ואם נחליף הרהור ב"הרהר", כנ"ל בפנים, יהיה שווה בדיוק 1118).

סה תניא פכ"ג.

סו בראשית רבה מז, ח; שם פב, ז; זח"ג כח, ב.

סז חנה אריאל בראשית ד"ה "וכל שיח השדה". ובכ"מ.

סח תו"א פה, ב. ובכ"מ.

סט ראה רש"י לשמות יז, יב (עפ"י מכילתא עמלק א).

ע ראה שמות רבה כו, ג.

יחוד או"א, חו"ב^{טז}.

הלכה, מוסר וחסידות – תורה, עבודה וגמ"ח

אפשר להבין מה הכוונה להרהר בדברי תורה. על גדולת ה' כתוב "לך הוי' הגדלה" זה מעשה בראשית^{טז}, אז אפשר לומר שהכוונה להרהר בגדולת ה' בבריאה. אבל מה הכוונה להרהר ביראת שמים?

יש שלשה סוגי ספרים. דברי תורה הם כל המשנה, הגמרא, ההלכה – הנגלה שבתורה שצריך ללמוד ולהרהר בו תמיד. תלמיד חכם אמתי כל הזמן מהרהר בדברי התורה שהוא לומד – גם בתפלה הוא מחליף פרה בחמור^{טז}...

מהם ספרי הידרא (כלשון הקדמת התניא)? ספרי מוסר. יראת שמים בהרחבה היא כל המוסר – גם להיות מוסרי, להיות בסדר בין אדם לחברו. אנחנו מסבירים שיראה היא רגישות^{טז} – רגישות שמתבטאת גם בין אדם למקום ועוד יותר בין אדם לחברו. בעצם, להרהר ביראת שמים זה לעשות חשבון נפש – האם הייתי מספיק מוסרי, האם הייתי מספיק רגיש, האם אני נוהג נכון גם בין אדם למקום וגם בין אדם לחברו. בהרחבה, נאמר שיראה היא עמוד העבודה בכלל. "על שלשה דברים העולם עומד – על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים"^{טז} (בסדר של תפארת-גבורה-חסד^{טז}, כמו כאן). כל העבודה שייכת לקו שמאל – "ועבד הלוי הוא"^{טז}. לפעמים מסבירים שהיראה כלולה באהבה, שהרי היא מצות עשה וכל מצוות עשה יוצאות מאהבה – כך מסביר רבי הלל^{טז}. אבל כאן נגיד הפוך, שגם האהבה – "לית פולחנא

מה היחס בין קול ודבור? הקול מכוון את הדבור, דואג שהוא יתפשט בכיוון מסוים – כמו המיקוד של המחשבה את ההרהור. י"ה הם צמצום-התפשטות וז"ה הם המשכה-התפשטות – המשכה היא כמו קו, קול הוא לשון קו (קו ל...)^{טז}, שממקד-ממשיך את ההתפשטות של הדבור לכיוון מסוים. לפי זה יתפרש לנו "קול מעורר הכוונה"^{טז} לא רק על כוונת הלב, אלא גם כוונת-הדבור עצמו, שיהיה מכוון לתכלית הרצויה.

הרהורי תיקון הברית

כמו שאמרנו, הצמד של מחשבה והרהור חוזר כמה פעמים בתניא, וצטטנו דוגמה אחת מהחת"ת של הימים האחרונים, במעלת המחשבה והדבור ביחס למצוות שבמעשה (כמו המבנה שעשינו כאן, כנ"ל). לפני הציטוט שהבאנו אדמו"ר הזקן כותב אודות "המוח שמהרהר בד"ת וי"ש ובגדולת ה' ב"ה"^{טז}. זהו עיקר ה'עבודה' של השיעור היום.

קודם כל, מה הצירוף? אם נתבונן בהם בחג"ת, באבות, "דברי תורה" שייכים לתפארת (ו), עמודא דאמצעייתא, יעקב אבינו; יראת שמים שייכת לגבורה, ליצחק אבינו; וגדולת ה' שייכת כמוהו לחסד, "הגדלה"^{טז}, מדת אברהם אבינו. מה הצירוף? הסדר ההפוך – והי, הצירוף של היסוד. ההרהורים האלה הם תיקון הברית.

עז בלשון בעלי הנגלה, ראשי הישיבות, מחשבה והרהור הם על דרך מחשבה (שנקראת גם "כוונה" ו"גמר בלבו") והתרחקות (שנקראת בפירוש גם הרהור) – ראה קובץ יסודות וחקירות ערך 'מחשבה והתרחקות' וש"נ – ובצפנת פענח (הובא במפענח צפונות פי"ג ס"ג) ישנם אפילו 'דריי דינים', רצון (מחשבה), הסכמה ואימחאה (היינו שישנם שני סוגי הרהור – סוד הרהור – שיש לכוונם כנגד בינה ותבונה, "בינה עד הוד [הסכמה] אתפשטת", כאשר "הוד שבהוד" הוא רק אימחאה, וד"ל).

עח ראה לקוטי הלכות אה"ע הלכות פו"ר ה"ג סעיף לג. עט ראשית חכמה שער הקדושה פט"ו ובשל"ה בכ"מ (מובא בשמו בבאה"ט או"ח תרמג, א).

פ תניא פכ"ג.

פא דברי הימים"א כט, יא.

פב ברכות נח, א.

פג ובדרך צחות – תלמיד חכם המחליף פרה בחמור מחליף "כלל ופרט" ב"קל וחומר".

פד חוברת עדן המדות עמ' י. ובכ"מ.

פה אבות פ"א מ"ב.

פו ראה זהר ח"א קמו, ב.

פז במדבר יח, כג. ראה זהר ח"א קנד, ב, ומבואר בלקו"ת קרח נה, ב.

פח ראה סוף פלה"ר בראשית בריש ד"ה "חנוך לנער".

איך יתכן שהרהור

בתשובה בשניה
אחת יעשה אותו
צדיק? ההרהור
הזה מגלה את
העצם שלו,
ש"ועמך כלם
צדיקים", שבאמת
הוא צדיק גמור

הרהור תשובה

[יש הרהור בתשובה – שמא הרהור בתשובה]. כן, בהלכות קידושין – "המקדש אשה על מנת שאני צדיק גמור [ונמצא שהוא רשע גמור]"^{צח} היא ספק מקודשת, שמא הרהור בלבד בתשובה. אם היינו יודעים בוודאות שהרהור בתשובה – ודאי היה צדיק (וודאי מקודשת). האחרונים שואלים^{צט} איך

יתכן שהרהור בתשובה בשניה אחת יעשה אותו צדיק? ההרהור הזה הוא לא מחשבה ממוקדת – לא שקבל החלטה טובה, בפרטיות כל ענייני, להיטיב את דרכו ולהתנהג אחרת – אלא הרהור כללי בלבד (מעתה אהיה צדיק!). צריך לומר שהרהור לעומת מחשבה הוא כמו "העלם וגילוי" לעומת "עצם והתפשטות"^ק. ההרהור הזה מגלה את העצם שלו, ש"ועמך כלם צדיקים"^{קא}, שבאמת הוא צדיק גמור.

מוסבר אצלנו^{קב} ש"עצם והתפשטות" זה זכרי ו"העלם וגילוי" זה נקבי – היחס כאן של חכמה ובינה. [הרב הסביר הרבה פעמים^{קג} שההרהור בתשובה בא מצד האשה שהוא מקדש, מהצד הנקבי...], כן, הוא התאהב בצדיקה ורוצה לקדש אותה, ולכן צריך להיות צדיק גמור (ובזכותה כך באמת יהיה, שהרי "הכל מן האשה"^{קד}). זה ה לעומת-זה של גוי שמתגייר בשביל לשאת אשה – שזה פסול^{קה}. אצל היהודי ההרהור מגלה את העצם שלו, שבאמת הוא טוב. אצל גוי זה לא עובד – כי זה לא העצם שלו.

כפולחנא דרחימותא"^{פט} – נכללת ביראת שמים^צ, שהיא "ראשית העבודה ועיקרה ושרשה"^{צא}. להרהר ביראת שמים זה לחשוב על ענייני 'עבודה' ולעשות בהם חשבון נפש, המאופיין ביראה – יראת חטא שמא אהבתי איני כדבעי וכיו"ב. ההרהור בגדולת ה' שייך לספרי החסידות, שמדברים על גדולת ה' בה צריך להתבונן. אבל

לפי ההקבלה לתורה-עבודה-גמ"ח נגיד שעיקר ההרהור בגדולת ה' הוא ההרהור במגמה של "והלכת בדרכיו"^{צב} – לראות את גדולת ה' בטוב שהוא מיטיב לעולם ולהתנהג כמוהו. אברהם אבינו הוא "הגדול בענקים"^{צג}, "הגדול במעניקים" – שעושה לכולם טוב, מתוך ההליכה בדרכי ה'. ורמז: שלשת סוגי הספרים שהזכרנו – הלכה-מוסר-חסידות – עולים "יברך [גדולת ה', מה שהוא 'עצם הטוב' ו'טבע הטוב להיטיב'^{צד}, בחינת אברהם] הוי' [יראת שמים, יצחק, לו נאמר לעתיד לבוא מה שנאמר בפשט על ה' 'כי אתה אבינו'^{צה}] וישמך [שמירת התורה והמצוה, שמירת דברי תורה בלב^{צז}]"^{צא}.

פט זהר ח"ג רסז, א.

צ ורמז: יראת שמים עולה אהבה פעמים עז – אהבה עזה!

צא תניא פמ"א. לפי יוסברו הסדר והסמיכות של "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד" (אחדות וגדולת ה', מדת אברהם, "אחד היה אברהם"), "ואהבת את הוי' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך" (תכלית האהבה, שנכללת כאן ביראת שמים של יצחק, שדווקא הוא האוהב את ה' עד כדי מסירות נפש בעקדה), "והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך" (דברי תורה, ענייניו של יעקב, המקיים גם הלאה "ושננתם לבניך"), ודוק היטב.

צב דברים כח, ט.

צג רש"י על יהושע יד, טו (ומפורש במסכת סופרים כא, ט).

צד ראה ע"ח שער הכללים רפ"א; עמק המלך שער שעשועי המלך רפ"א; תניא, שער היחוד והאמונה פ"ד.

צה ישעיה סג, טז. שבת פט, ב.

צו ראה ספרא אמור ט. ובכ"מ.

צז במדבר ו, כד.

צח קידושין מט, ב.

צט ראה בית יהודה (לר"י ב"ר ניסן) על אתר.

ק סידור עם דא"ח ד"ה "נעוד יש לפרש" מח, א ואילך. מבואר באריכות בלקו"ב לשער היחוד פ"ג.

קא ישעיה ס, כא.

קב הקדמת בעתה אחישנה עמ' כח הערה מ.

קג ראה לדוגמה שיעור כ"ט תמוז תשע"ח.

קד בראשית רבה יז, יב.

קה יבמות כד, ב.

1

4

7

9

12

15

17

20

21

שיעור

סקירת התנ"ך (8)

אינטליגנציות משולבות בלימוד התנ"ך

קיצור מהלך השיעור

בקיץ שעבר נמסרה סדרת שיעורים הסוקרת את **התנ"ך**. השיעורים שנמסרו באנגלית, במגמה להאיר את **אור ה' לכל באי עולם**, והיו מבין הלומדים מי שהעידו שהם פותחים להם צהר ללימוד והוראת התנ"ך **בגישה חדשה**. אחרי הפסקה ארוכה בפרסום, אנו זוכים לפרסם שיעור נוסף. השיעור מפתח נושא שכבר נפתח בסדרה – חלוקת התנ"ך כנגד **חב"ד וארבע האינטליגנציות** השונות המקבילות לחב"ד. החידוש העיקרי הפעם הוא שילוב בין שתי הקבולות שונות של ארבע האינטליגנציות, המניב **הגדרות חדשות** ומחודדות יותר בנפש, ומחבר אותן **לאופי הלימוד השונה** שמתאים לחלקים השונים של התנ"ך.

משלי – ספר יחסי אנוש

בשיעורינו הקודמים על התנ"ך^א, הסברנו כי ספר משלי, הספר השני בכתובים, הוא מוסר ודרך חיים טובה שמלמד אב לבנו. לא הזכרנו שיש מוטיב עיקרי נוסף השזור כחוט מקשר לכל אורך הספר – העיסוק במערכות יחסים בין אנשים (לטוב ולמוטב, מערכות יחסים טובות ומערכות יחסים שליליות). את כל שאר

העקרונות שהאב מנסה להעביר לבנו מלווה הלימוד כיצד להתייחס לזולת. הקשר הבינ-אישי שייך לספירת הדעת (שפנימיותה כח היחוד^ב), שמופיעה בתורה בהקשר של חיבור וקשר (החל מהמפגש בין האדם ואשתו, "והאדם ידע את חוה אשתו"^ג). עיקר דעת אדם הוא לדעת כיצד להתייחס נכון לזולת, לקרוביו ולסובבים אותו. הדבר מתאים למרכזיות של ספר משלי

נרשם ונערך באנגלית על ידי משה גנוט. התרגום נערך על ידי איתאל גלעדי. לא מוגה. י"ד סיון פ"ה – כפ"ח (הקלטה באנגלית).

א ראה שיעור מספר 5 – נדפס בגליון חקת תשפ"ה.

ב תניא סוף ג. ראה התוועדות כ"ד טבת תשפ"ה.

ג בראשית ד, א.

חכמה היא

אינטליגנציה
שכלית, שכן זו
האינטליגנציה
הנדרשת כדי
ללמוד ולשנן
כראוי את התורה,
עם כל תריג
מצוותיה, ולהבין
מה התורה באמת
מורה לנו לעשות

סוגי אינטליגנציה

קיימים ארבעה סוגי אינטליגנציה בנפש – שכלית (אינטלקטואלית), רגשית (אמוציונאלית), אינטואיטיבית ויצרית (אינסטינקטיבית). את ארבע האינטליגנציות מתבקש להקביל לארבעת הכחות השכליים שהוזכרו – חכמה, בינה, צד ימין של הדעת וצד שמאל של הדעת. אך יש שתי דרכים שונות לעשות זאת¹:

לפי המודל הראשון, חכמה היא אינטליגנציה שכלית, שכן זו האינטליגנציה הנדרשת כדי ללמוד ולשנן כראוי את התורה, עם כל תריג מצוותיה, ולהבין מה התורה באמת מורה לנו לעשות – "אורייתא מחכמה נפקת". לפי מאמר הזהר "בינה לבא"² (לעומת "חכמה מוחא"), הבינה היא האינטליגנציה הרגשית. לפי זה, שני צדי הדעת הם אינטליגנציה אינטואיטיבית ואינטליגנציה יצרית.

חכמה	אינטלקטואלית
בינה	אמוציונאלית
דעת ימין	אינטואיטיבית
דעת שמאל	אינסטינקטיבית

המודל השני מתאים להקבלה הנפוצה יותר של האונה הימנית של המח לאינטליגנציה אינטואיטיבית והאונה השמאלית של המח לאינטליגנציה שכלית³. לפי זה, שני צדי הדעת שבחלק האחורי של המח יקבילו לאינטליגנציה רגשית ואינטליגנציה יצרית.

חכמה	אינטואיטיבית
בינה	אינטלקטואלית
דעת ימין	אמוציונאלית
דעת שמאל	אינסטינקטיבית

בשני המודלים יש חפיפה רק בנוגע לצד השמאלי של הדעת, שמקביל תמיד לאינטליגנציה

בכתובים, חלק התנ"ך המקביל בכלל למח הדעת, כפי שהוסבר בשיעורים הקודמים. נחזור על תמצית הדברים, לאור השיעורים הקודמים, ונרחיב עוד בקשר בין הדעת לכתובים בכלל ולספר משלי בפרט⁴:

תורה נביאים

כתובים –

חכמה בינה דעת

נחזור על ההקבלה של התנ"ך לכחות החב"ד: החלק הראשון של התנ"ך, חמשה חומשי תורה, מקביל למח החכמה – הכח השכלי הראשון.

החלק השני, נביאים, מקביל למח הבינה – הכח השכלי השני.

החלק השלישי של התנ"ך, כתובים, מקביל למח הדעת, הכח השכלי השלישי.

מבחינה אנטומית, החכמה והבינה מקבילות לשתי האונות – החכמה לאונה הימנית והבינה לאונה השמאלית – והדעת ממוקמת באמצע בצד האחורי, בחלק המח שממנו יוצא עמוד השדרה. מכיון שהדעת עומדת באמצע, בין הימין והשמאל, היא מתחלקת בעצמה לשני צדדים – צד ימין ("עטרא דחסדים"), שהוא זכרי יחסית, וצד שמאל ("עטרא דגבורות"), שהוא נקבי יחסית.

ד. וכמה רמזים: כתובים דעת עולה 952, ז"פ קול (סוד ז קולות מתן תורה שבפרק כט בתהלים), יום פעמים טוב, רחל פנים ואחור. משלי דעת עולה 854, ז"פ זלפה, אני פעמים דוד, "יברך הוי' וישמרך" (במדבר ו, כד). ביחד עולה 1806, אהיה פעמים אלהים. כתובים משלי דעת עולה 1332, יהלום 36 (36 פעמים 37), פסוק הכותרת של עשרת הדברות "וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר" (שמות כ, א). סופי התיבות עולים 450 (הרבע הכפול של י"ה) ושאר האותיות עולות 882, אמת אמת (הרבע הכפול של אהיה יהוה), ודוק.

ה. וראה גם בשיעורי 4:3 בסדרה זו – מ"י סיון (נדפסו בגליון שלח) תשפ"ה.

ו. זהר ח"ב קכא, א. וראה שם פה, א.

ז. הקדמת תקו"ז יז, א ("פתח אליהו").

ח. ראה לדוגמה שיעורי ז' כסלו וכ"ג אדר תשע"א; אל עולם הקבלה פ"ז. ובכ"ד.

כך, יתכנו שני חכמים גדולים, בעלי מוחות כבירים, שאינם מסכימים זה עם זה – אחד נוטה לפסוק בדרך כלל לקולא והשני נוטה לפסוק בדרך כלל לחומרא. הדוגמה המובהקת והמפורסמת ביותר לכך היא הלל ושמאי ותלמידיהם. אם שניהם חכמים באותה מדה, אינטליגנטיים ויודעים את כל התורה ומכירים את אותן העובדות – מאיפה מגיעות הנטיות השונות בפסיקה? כאן מקומם של הרגשות הקיימים בשכל – אלו כלל לא רגשות של הלב, אלא רגשות עמוקים בתוך המח עצמו, נטיה שלו לצד ימין, להקל ולהתיר, או לצד שמאל, להחמיר ולאסור.

לפי ההקבלה של הבינה לנביאים, הלימוד הנכון בנביאים הוא באמצעות רגש שכלי. בעוד חמשה חומשי תורה נתפסים כדבר ה' שמופיע ב'שקיפות', בנבואת משה "זה הדבר אשר צוה הוי" – והתפיסה השכלית של משהו אלקי דורשת אינטואיציה שלמעלה מהשכל – בנבואות הנביאים יש הרבה יותר משקל לאישיות ולסגנון של כל נביא^א (ש'רואה' את ה' משתקף לו דרך שרש נשמתו^ב), ולכן גם האפשרות להבין ולהפנים את הנבואות תלויה בשימוש בנטיות השכליות של הלומד.

ליתר דיוק, כשהנביא מקבל נבואה הוא בטל לחלוטין – דבר ה' מופיע בנשמתו במילים ואותיות והוא כתלמיד שיושב לפני רבו, שעליו לבטל את כל הנחות היסוד הקודמות שלו^ג. בשלב הזה הכל נתפס באינטליגנציה השכלית

היצרית. כל אחד משלשת הכוחות השכליים האחרים מקביל בשני המודלים לאינטליגנציות שונות. כאשר נתבונן כיצד שתי האפשרויות לגבי כל אחד מהם יכולות להתאחד ההבנה שלנו במהותם תעמיק, ומתוך כך נבין טוב יותר גם את מהות שלשת חלקי התנ"ך ואת המשמעות העמוקה של ספר משלי.

האינטליגנציות הכפולות: שכל אינטואיטיבי ורגשות שכליים

לפי שתי ההקבלות השונות, מח החכמה מקביל הן לאינטליגנציה האינטואיטיבית והן לאינטליגנציה השכלית. לשילוב שלהן נקרא אינטליגנציה אינטואיטיבית-שכלית, היכולה לתאר אדם משכיל החושב, לומד וחוקר רבות, אך מעל לאינטליגנציה השכלית שלו הוא ניחן גם באינטואיציה חזקה (כאשר האינטואיציה נמצאת תמיד מעל השכל).

כיוון שהחכמה מקבילה לחמשה חומשי תורה, פירוש הדבר שכדי להעריך ולהפנים באמת את חוקי התורה ומצוותיה על הלומד להיות בעל שכל אינטואיטיבי, בנוסף להשקעה הרבה שלו בלימוד האינטלקטואלי הרגיל.

בדומה לכך, מח הבינה מקביל הן לאינטליגנציה השכלית והן לאינטליגנציה הרגשית. לשילוב שלהן במח הבינה נקרא רגש שכלי. רגש שכלי אינו אינטליגנציה רגשית פשוטה, שעניינה רגשות הלב, שכן הוא מתייחס לרגשות שנמצאים בתוך השכל עצמו – האינטליגנציה השכלית 'הרה' עם רגשות (כפי שעוד יורחב). בחסידות מוסבר^ד שהמדות-הרגשות שבשכל הם הנטיה שלו לפסק ההלכה.

א. שמות טז, טז וילב; לה, ד; ויקרא ח, ה; ט, ו; יז, ב; במדבר ל, ב; לו, ב. ראה רש"י על במדבר ל, ב (ע"פ ספרי מטות).

יא. ראה סנהדרין פט, א.

יב. ראה גם קדושת לוי תרומה ד"ה "ככל אשר".

יג. ראה מאמרי אדה"ז תקס"ז עמ' קלג ויקמד. ובריבוי מקומות בדא"ח.

ט. לקו"ב לשער היחוד אות ב.

בעצם למעלה מהשכל (כמו שכתוב בתניא^{יח}), האינטליגנציה האינטואיטיבית של החכמה, שצריכה לשרות מעל הלימוד השכלי ולכוון אותו.

בספירת הבינה, פרצוף אמא עילאה הוא האינטליגנציה השכלית הטהורה של הבינה. אבא עילאה ואמא עילאה מכונים "תרין ריעין דלא מתפרשין לעלמין"^{יט} – אמא עילאה 'מיושרת' עם אבא עילאה, אך במובנים מסוימים היא משקפת את ההבט התחתון של החכמה (ישראל סבא), האינטליגנציה השכלית שלה^כ. המשל לתבונה הוא רחם האם, בו מתפתח העובר העתידי להולד. בנפש, העובר הגדל ברחם הבינה מייצג את מדות הלב, הכוללות את שלשת הרגשות הבסיסיים, חסד-גבורה-תפארת (אהבה-יראה-רחמים), ואת שלש המדות התחתונות הפועלות במציאות, נצח-הוד-יסוד (בטחון-תמימות-אמת), כך שהעיקר במח התבונה הוא הרגשות הכלולים בשכל – האינטליגנציה הרגשית (אלא שאמא עילאה – שנקראת גם סתם בינה – והתבונה הן שני הבטים של אותו פרצוף, כך שהאינטליגנציה הרגשית המדוברת כאן היא הרגשות השכליים, כפי שהוסבר).

לב אחד ושתי כליות

גם לצד הימין של מח הדעת היו שתי אפשרויות של הקבלה – אינטליגנציה אינטואיטיבית או אינטליגנציה רגשית. כשהקבלנו את צד הימין של הדעת לאינטליגנציה רגשית הסברנו זאת בכך שהדעת היא זו שלמעשה מולידה את הרגשות מתוך השכל. הדעת – "מפתחא דכליל שית"^{כא} – מולידה

שלו, ללא הרגשות הסובייקטיביים שלו. הנביאים אכן מתווכחים לעיתים עם ה' על בסיס רגשותיהם, במיוחד כאשר ה' אומר להם לנבא רע על ישראל, ואז על ה' להכריחם לנבא רע. הדבר בולט בנבואות ירמיהו ויחזקאל בנוגע לחורבן הבית הראשון הקרב ובא^{כב}. ובכל זאת, הנבואה עצמה מגיעה מלמעלה, וכאשר הנביא מקבל אותה הוא אינו שולט בישותו הפיזית^{כג}. אבל תפקיד הנביא הוא להנבא לעם ישראל, להוכיח אותו ולהעביר לו את דבר ה', ובשלב של העברת הנלמד הלאה באים לידי ביטוי הרגשות השכליים של התלמיד-הנביא, הנטיות השכליות והסגנון האישי שלו בתפיסת הדברים.

או"א עילאין וישו"ת

מה ההסבר הפנימי? במושגי הקבלה^{כד}, כל אחת מהספירות חכמה ובינה כוללת שני פרצופים – הבט עליון והבט תחתון. הפרצוף העליון של החכמה נקרא אבא עילאה, הפרצוף העליון של הבינה נקרא אמא עילאה, הפרצוף התחתון של החכמה נקרא ישראל סבא והפרצוף התחתון של הבינה נקרא תבונה (כך, בתנ"ך, חכמה-בינה דעת מופיעות לעתים קרובות כחכמה-תבונה דעת^{כה}). שתי האינטליגנציות המקבילות לכל אחת מהספירות הללו, לפי שני המודלים, הן בעצם שני הפרצופים:

בספירת החכמה, פרצוף ישראל סבא הוא ההבט השכלי יותר – האינטליגנציה השכלית, המתבטאת בלימוד השכלי עצמו. פרצוף אבא עילאה הוא ההבט שיש בחכמה שהוא

הנביאים אכן

מתווכחים לעיתים עם ה' על בסיס רגשותיהם, במיוחד כאשר ה' אומר להם לנבא רע על ישראל

יח תניא פ"ח.

יט ראה זהר ח"ג רצ, ב; זהר ח"א קכג, א.

כ וכך, בעצם, כשם שיש קשר 'מאונך' בין האינטליגנציה האינטואיטיבית והאינטליגנציה השכלית, כהבט העליון והתחתון של החכמה (אבא עילאה וישראל סבא), כך יש גם קשר 'מאונך' ביניהן, כהבט העליון של החכמה (אבא עילאה) וההבט העליון של הבינה (אמא עילאה), ודוק.

כא זהר ח"ב קעז, א.

יד ראה לדוגמה ירמיה כ, דט; ויחזקאל ג, יד.

טו רמב"ם הלכות יסודי התורה פ"ז ה"ב.

טז ראה לדוגמה פס"ח שער התפילין פט"ז. ובכ"מ.

יז שמות לא, ג; לה, לא; מלכים א' יד; משלי ב, ו.

במובן מסוים האינטליגנציה היצרית להתאחד (וכך להוליד בצלמו כדמותו) גבוהה, כנראה, מכל שאר צורות האינטליגנציה

ברור שבנישואין יש גם חשיבות רבה ליצר^כ. התורה מתייחסת לכך באמרה אחרי תיאור בריאת אדם וחווה "ודבק באשתו והיו לבשר אחד"^כ. אין כאן התייחסות לרגש או לאינטואיציה, אלא ליצר, לאינסטינקט (טבע מוטבע באדם). לבני אדם, כמו לבעלי החיים, יש יצר מולד לדבוק בבני זוגם ולהעמיד תולדות, כשני הפירושים של "בשר אחד" – החיבור הפיזי עצמו^כ, או התינוק שנולד ממנו^כ. בכל מקרה, ההפיכה משנים לאחד נובעת מיצר מולד. מיסודו, יצר זה הוא יצר חיובי ביותר, ובמובן מסוים האינטליגנציה היצרית להתאחד (וכך להוליד בצלמו כדמותו) גבוהה, כנראה, מכל שאר צורות האינטליגנציה. בכל אופן, הדחף הזה מתבטא בחיי הנישואין, אבל הוא לא נועד להכתיב את זיהוי בן הזוג שלנו – זיהוי שצריך להתבסס על ממד הרגש. צד ימין של הדעת הוא אינטליגנציה אינטואיטיבית – רגשית, ואדם יכול להסתמך על הרגש הספונטני שלו. ככל שהאדם טהור יותר בנפשו, כך הוא מסוגל יותר להשתמש באינטואיציה ולסמוך על רגשותיו.

האם האינטליגנציה השכלית לא ממלאת תפקיד בבחירת בן זוג? ברור שכן – על האדם

בראשית, בו ה' יתברך, הבורא, 'מתאהב ממבט ראשון' בכל מה שהוא בורא – "וירא... כי טוב". שאר האותיות (מתוך אהבה אותיות סה"כ) של 'אהבה ממבט ראשון' עולות יעקב^כ רחל, הדוגמה העיקרית בתורה של אהבה ממבט ראשון!

כה יצר כאן הוא אינסטינקט, מדות נה"י, אך יצר בכלל הוא לשון יצירה – בעולם היצירה מקננות מדות הלב, שעיקרן החסד־האהבה, שהוא "יומא דאזיל עם כולו יומין" (ראה זהר ח"ג קג, איב; קצא, ב; ע"ח שכ"ה דרוש ב), בסוד "וצר אור" (ישעיה מה, t), אור האהבה (הבריאה הראשונה עליה נאמר "וירא... כי טוב" – ראה בהערה הקודמת). כלומר, את היצר המתוקן מלווה מדת האהבה הרגשית.

כז רגשית כד.

כח רגשית על פסוק כג שם.

כח רגשית על פ"ה.

את כל שש מדות הלב, אך בפרט הכח להוליד את שלש המדות העליונות, הרגשיות (חסד־גבורה־תפארת), הוא צד ימין של הדעת והכח להוליד את המדות התחתונות, המוטבעות־אינסטינקטיביות (נצח־הוד־יסוד), הוא צד שמאל של הדעת. ואכן, בשני המודלים צד השמאל של הדעת הקביל לאינטליגנציה היצרית, האינסטינקטיבית.

בהקבלה לגוף, הסברנו^כ שצד שמאל של הדעת מאיר במיוחד לכבד ואילו צד ימין מאיר לכליות (ובמובן גבוה יותר ללב). האדם נולד עם כבד אחד ועם שתי כליות (וגם בלב עצמו יש שני צדדים, שני חדרים, שלכל אחד מהם תפקוד עצמאי^כ). הדבר משקף את העובדה שצד שמאל של הדעת זוכה להקבלה אחת, אינטליגנציה יצרית, וצד ימין לשתי הקבלות, אינטליגנציה אינטואיטיבית או רגשית. גם המח, בו מאירות החכמה והבינה, כולל שלש אונות שונות, כנ"ל.

אינטואיציה רגשית

נחזור לצד ימין של הדעת – השילוב של אינטליגנציה רגשית (לפי המודל השני) ואינטליגנציה אינטואיטיבית (לפי המודל הראשון) הוא אינטואיציה רגשית. מה הכוונה? דוגמה לאינטואיציה רגשית היא התאהבות. אהבה היא רגש, אך 'אהבה ממבט ראשון' היא אינטואיציה המתבטאת כרגש. נישואין קשורים בעיקר לספירת הדעת, וישנם נישואין שבאים בעקבות 'אהבה ממבט ראשון'. הסיפור היסודי ביותר בתורה שמדגים זאת הוא נישואי יעקב ורחל, שנובעים מתוך רגש אינטואיטיבי שמתגלה במפגש הראשון שלהם^כ.

כב שיעור מספר 43 – נדפס בגליון שלח תשפ"ה.

כג וראה תניא פ"ט.

כד ראשי התיבות 'אהבה ממבט ראשון' הן אמר (המשכה של אור־מים־רקיע), רמז לעשרת המאמרות של מעשה

הכתובים מגיעים

מתוך נפש האדם
עצמה. התנועה
שלהם היא
מלמטה למעלה
– הם לוקחים
חויה ומחשבה
אנושית ומרוממים
אותן לרמה של
אלוקות

להעריך את מצבו ואת
הקשר בשכלו. הרבי
מליובאוויטש אמר
תמיד^{כט} שבחירת בן
זוג תלויה באיזון הנכון
בין השכל, שרואה את
ההתאמה, לבין משיכת
הלב, המבוססת על
האינטואיציה הרגשית.
אכן, ביחס לסוגי
האינטליגנציה האחרים,
האינטליגנציה השכלית

ממלאת תפקיד של 'מקיף', בלשון הקבלה –
סקירה כללית שמכוונת מלמעלה את הרגשות,
האינטואיציות והיצרים. השכל בהחלט יכול
להיות הגורם המכריע בקבלת ההחלטה –
אך הוא עושה זאת מלמעלה, כ'מקיף'. כלומר,
השכל אמור לשמש כיועץ אובייקטיבי, שמסתכל
מבחוץ (וזו המשמעות כאן של 'מקיף'), בדומה
להתייעצות עם משפיע או רב. ה'התייעצות'
של מדות הלב (ז"א ונוקביה, בן ובת) עם השכל
(חכמה ובינה, אבא ואמא) משקפת בתוך הנפש
פנימה את השאלה ההתייעצות הראשונה של
הבן או הבת – 'מה דעת ההורים על השידוך?'.
לעומת זאת, האינטליגנציות הקשורות לדעת

הן בגדר 'פנימי' – מה שאדם מרגיש מבפנים.
במיוחד אמורים הדברים באינטואיציה שאחריה
מגיע מיד הרגש, המופיעים יחד כאינטליגנציה
אינטואיטיבית-רגשית של צד ימין של הדעת,
כנ"ל. בעקבות זאת בא לידי ביטוי הדחף המולד
לפעול במישור הפיזי, הנובע מהאינטליגנציה
היצרית שבצד שמאל של הדעת.

הכוחות של הדעת באים לידי ביטוי דווקא
בלימוד הכתובים. בעוד התורה והנביאים באים
מלמעלה – חמשה חומשי תורה כדבר ה' שנשאר
עליון ו'שקוף', שנתפס בשכל אינטואיטיבי,
וספרי הנביאים כמה שנאמר למעלה ומופיע
למטה, בלשון בני אדם, שנלמדים בעזרת הרגש
השכלי – הכתובים מגיעים מתוך נפש האדם
עצמה. התנועה שלהם היא מלמטה למעלה –
הם לוקחים חוויה ומחשבה אנושית ומרוממים
אותן לרמה של אלוקות. התחושות האנושיות
הללו נתפסות באינטואיציה הרגשית ואפילו
נתמכות על ידי היצרים האינסטינקטיביים, ויש
להם ביטוי עיקרי ביחסי אנוש (החל מנישואין),
כפי שפתחנו בנוגע לספר משלי.

ולסיכום:

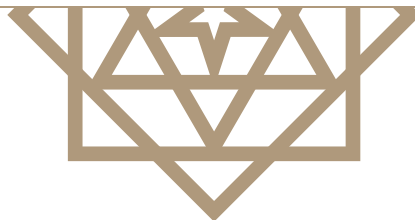
חכמה תורה שכל אינטואיטיבי

בינה נביאים רגש שכלי

דעת כתובים אינטואיציה רגשית ואינסטינקטיביות
בזאת סיימנו מסע חשוב נוסף בחיפושנו

להבנת כוחות הנפש, במיוחד בנוגע לשלשת
חלקי התנ"ך.

כט ראה לדוגמה אג"ק ח"ו אגרת א'תתמג; ח"ח אגרת
ו'תתקס.

שיעור

מאור עינים פרשת יתרו

נטרח ונהנה

קיצור מהלך השיעור

יסוד קבלת התורה על ידי עם ישראל הוא **הקדמת "נעשה" ל"נשמע"**. בעבודת ה' הפנימית, מתוך לגימת "יינה של תורה", ה"נעשה" היינו הטריחה **שעבודת ה' תהיה מתוך חדוה**, התלהבות, אהבה ויראה – במאמץ מודע **לעורר את רגש הלב**, כנגד הקליפות המפריעות. מתוך כך מגיעים ל"נשמע" – שמיעה פנימית של **תענוג אלקי**, "אז תתענג על הוי". בזכות העבודה ה'מלאכית' הזו התגלתה, ממתן תורה ואילך, **מעלת נשמות ישראל על המלאכים**.

השרת, עולות הנשמות למעלה מהמלאכים
"מעלה ועד עולם".

טרחת ההתלהבות ושכר התענוג

הנה נודע כי יש עולם התענוג, עולם הבינה. גילוי התענוג הוא בספירת הבינה – "גילוי עתיקא באמא"^ג. הקשר הזה רמוז בשם הגאולה, "אהיה אשר אהיה"^ד – "אהיה" אחד בכתר (עתיקא) ו"אהיה" שני בבינה (אמא)^ה. אכן,

למטה.

ג ראה הגהת הרנ"ש לאוצרות חיים שער עתיק פ"ד; תורת שמואל תרכ"ז עמ' לד (וראה שם עמ' עח שמציין לזהר ח"ג קעח, ב).

ד שמות ג, יד.

ה יש מפרשים מלמעלה למטה, "אהיה" ראשון בכתר ו"אהיה" שני בבינה (קהלת יעקב ערך 'אהיה'), ויש מפרשים מלמטה למעלה, "אהיה" ראשון בבינה ו"אהיה"

עלית הנשמות מעל המלאכים

בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יצאה בת קול ואמרה מי גילה רו זה לבני לשון שמלאכי השרת משתמשים בו כו' (שבת פח.).

עד מתן תורה היה ברור למדי שהמלאכים גבוהים יותר מהנשמות המלוכשות בגופים. במתן תורה התבטלה הגזרה שהפרידה באופן חותך בין העליונים והתחתונים, העליונים ירדו למטה והתחתונים עלו למעלה^א, ועלית התחתונים למעלה היא שהנשמות שבעולם הזה נעשו גבוהות יותר מהמלאכים. בתעוזתן להתדמות למלאכים, להשתמש ב"רו זה"^ב של מלאכי

נערך ע"י איתאל גלעדי. מוצאי י"א שבט פ"ו – כפ"ח.

א שמות רבה יב, ג; נתחומא וארא טו.

ב "רו זה" ר"ת רו וס"ת זה, היינו שאפשר לכתוב את המלים כרבע שנקרא גם מימין לשמאל וגם מלמעלה

כל הדברים

הללו הם טרחת
האדם בעבודת
ה' – לעבוד את
ה' ולדבר דברי
תורה דווקא באופן
הזה, של חדוה,
התלהבות אהבה
ויראה – ורק
בעקבות עבודה
זו זוכים לשכר של
התענוג

כפי שיתבאר בהמשך,
בתוך הבינה גופא יש
שני פרצופים – הפרצוף
העליון, אמא עילאה
(שנקרא "לעתיד לבוא"),
והפרצוף התחתון, תבונה
(שנקרא "עולם הבא")¹ –
כאשר גילוי התענוג
של עתיקא הוא דווקא
בפרצוף העליון של הבינה,
אמא עילאה.

כשמדבר הדבורים

בחדוה ובהתלהבות באהבה
ויראה, בא לו התענוג אחר

כך. כי מתחלה צריך להטריח עצמו בעבודה שהיא
התעוררות ותשוקה שלו.

דברי תורה (ותפלה, ואהבת ישראל) צריכים
להאמר "בחדוה ובהתלהבות באהבה ויראה"
(בגימטריא "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי'
אחד!"). הכל מתחיל מהשמחה, שהדברים
יהיו "שמחים כנתינתם מסיני"² – "יינה של
תורה"³ הוא "יין המשמח"⁴ המגלה את סוד
השמחה ("נכנס יין יצא סוד"⁵ ר"ת סיני⁶), "משה
קבל תורה מסיני"⁷), ומי שחסרה לו השמחה
בלימוד התורה אות הוא כי טרם לגם מ"יינה
של תורה". כמובן, היין הזה נצרך בכל עמודי
עבודת ה' – חסידים עושים 'לחיים' גם לפני
עבודת התפלה, וכמובן לפני דברי אהבת ישראל

– "גדולה לגימה שמקרבת"⁸, לה', לתורתו
ולעמו ישראל. כל לגימה היא מ"יינה של תורה"
– "אוריין תליתא"⁹, שמגלה את סוד שלש
האהבות העצמיות, אהבת ה', אהבת התורה
ואהבת ישראל¹⁰.

חדוה-התלהבות-אהבה-יראה, במושגי
הקבלה, הן כנגד יי-הוה: בכללות, שמחה היא
בבינה, אבל חדוה היא השמחה של החכמה¹¹ –
התכללות אמא באבא – שעל כן חדוה עולה
חיה, קומת הנשמה (בנרנח"י) שכנגד החכמה
("החכמה תחיה"¹²). התלהבות הלב שייכת
ל"בינה לבא"¹³, ה עילאה (בה יסוד האש¹⁴),
מקור ההתלהבות). אהבה ויראה הן כנגד תריין
עטרין שבדעת, עטרא דחסדים (אהבה) ועטרא
דגבורות (יראה), מהן נבנים הז"א ("זכר חסדו"¹⁵),
מעטרא דחסדים¹⁶), ו, והמלכות ("בנין המלכות
מן הגבורות"¹⁷), מעטרא דגבורות).

החידוש כאן של המאור עינים הוא שכל
הדברים הללו הם טרחת האדם בעבודת ה' –
לעבוד את ה' ולדבר דברי תורה¹⁸ דווקא באופן

יב ע"פ סנהדרין קג, ב.

יג שבת פח, א.

יד שערי אהבה ורצון מאמר "שלש אהבות שהן תשעה
בביאור "שלש האהבות העצמות ועבודת האבות".

טו וכן בארבע דרגות התפשטות השמחה שכנגד יי-הוה
– חדוה-גילה-שמחה-ששון (פנים אל פנים עמ' קכט הערה
ע. ובכ"מ) – החדוה היא החכמה (שבשמחה-בינה).

טז קהלת ז, יב.

יז "נכנס יין יצא סוד" ועוד "משה קבל תורה מסיני"
(הנ"ל) עולה חכמה פעמים חיה-חדוה, וד"ל.

יח הקדמת תקו"ז יז, א ("פתח אליהו").

יט ראה מפרשים על ספר יצירה פ"א מ"ג. תניא פ"ג.
ובכ"מ.

כ תהלים צח, ג; קלו, כב. הגהת צמח בע"ח של"ט (מ"ג
ומ"ד) דרוש י; קול ברמה אות רכד. וכ"ה במאמרי חסידות
רבים.

כא ע"ח שכ"ה (דרושי הצלם) דרוש ב; של"ד (תיקון
הנוקבא); טעמי המצות פרשת בהעלתך; סדור עם דא"ח
ד"ה "ברוך מרחם על הארץ".

כב עיקר העבודה היא בדברי תורה – "שתהיו עמלים
בתורה" (רש"י על יקרא כו, ג), וכהכרעת חז"ל (סנהדרין
צט, ב) ש"אדם לעמל יולד" (איוב ה, ז) היינו (בעיקר)
ל"עמל תורה" – בסוד "ועבידו מצרים 'בחומר' דא קל
וחומר, 'ובלבינים' דא לבון הלכתא, 'ובכל עבודה בשדה'
דא ברייתא, 'את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך' דא

שני בכתר (לקו"ת האריז"ל פרשת שמות).

1 זהר ח"ג רצ, ב'רצא, א. ע"ח שער הכללים פ"א.

2 שה"ש רבה א, נג; מדרש זוטא קהלת ז.

3 במדבר רבה יד, ד.

ט ע"פ שופטים ט, יג. ראה ריקנאטי פרשת נח; פרדס
רמונים ש"כ פ"ד ובכ"מ; שעה"כ דרושי ברכת השחר. ובכ"מ.

י עירובין סה, א.

יא אמרי נעם לשבועות ד"ה "אחז"ל כל המתיישב בינו
וכו'" (בשם דורשי רשומות). סופי התבות הם בגימטריא
סנה, על שמו נקרא הר סיני, כשה', נתן התורה, מכונה
"שכני סנה" (דברים לג, טז) וסנה הוא ממוצע האותיות
בשם משה, שקבל תורה מסיני, ודוק.

וזה נקרא עולם הבא, רצה לומר כי הוא בא תמיד בשעת עבודה. ועולם העתיד נקרא לעתיד לבוא בנמרא.

“עולם הבא” (הפרצוף

התחתון של הבינה, תבונה) הוא הבא תמיד בשעת העבודה בהוה (“היום לעשותם”^ל) – כשאדם עובד וטורח שעבודתו תהיה בחדוה, התלהבות, אהבה ויראה הוא זוכה ל”מעין עולם הבא”. ועדיין, זהו לא שכר העבודה, אלא חלק ממנה (כפי שהתגלות אהבת ה’ בלב בתפלה היא חלק מעבודת התפלה, ולא השכר עליה^ל). גם בבינה יש עדיין

עבודה, בסוד “ועבד הלוי הוא”^{לכ} (אלא שכאן הכוונה למדרגת התבונה, בסוד “ואיש תבונה ידלנה”^{לג}). רק התענוג, שבא מלמעלה – ולא בטרחת האדם – הוא בגדר השכר שיתקבל לעתיד^{לד} (“ומחר לקבל שכרם”^{לה}), והוא נקרא “לעתיד לבוא” (הפרצוף העליון של הבינה, אמא עילאה).

“נעשה ונשמע” – נטרח ונהנה

לאור ההקדמה הזו תתפרש אמירת ישראל “נעשה ונשמע”:

ושמיעה היא מלשון בינה, כמאמר כי שומע יוסף (בראשית מב, כג).

מהפסוק “וְהָיָה לָאֵלֶיךָ כִּי שָׁמַעַ יוֹסֵף כִּי הִמְלִיץ בְּיָנֶיךָ” לומדים ששמיעה היא לשון

ל דברים ז, יא.

לא ראה תניא פרקים יביג ועוד.

לב במדבר יח, כג.

לג משלי כ, ה.

לד אכן, צדיק אמת זוכה גם למדרגה זו בעולם הזה, כשמתקיים בו “עבודת מתנה אתן את כהנתכם” (במדבר יח, ו) והוא זוכה – דווקא אחרי “יגיעת ביראה” (ע”פ ר”ח שער היראה פ”ב) – לאהבה בתענוגים הבאה מלמעלה (ראה תניא אגה”ק יח).

לה עירובין כב, א.

הזה, של חדוה, התלהבות אהבה ויראה – ורק בעקבות עבודה זו זוכים לשכר של התענוג (שהוא גילוי עתיקא באמא עילאה, הגאולה של “אהיה אשר אהיה”, כנ”ל), “מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת”^{כז}, היינו יזכה לענג שבת (התענוג העליון הנ”ל)^{כד}.

בכל המדרגות הללו ישנה עבודה של האדם (שיש בה גם מודעות עצמית מייגעת...) – אני שמח^{כה}, אני מתלהב, אני אוהב ואני ירא. לעומת זאת, תענוג הוא גילוי אלקות טהור – לא שאני מתענג, אלא שאור ה’ מתגלה

בתוכי (בסוד “אז”^{כו} תתענג על הוי”כ^{כז} – תתענג על ידי הוי”כ^{כח}, על ידי שם הוי’ שמתגלה עלי ובתוכי^{כט}).

פירכא” (כך בכ”ד בחסידות – ראה גם מאור עינים בא “איתא בזוהר הקדוש” – עפ”י זהר ח”א כז, א ותקו”ז קמז, א וראה גם זהר ח”ג קנג, א). ארבע הדרגות (לפי נוסח זה) הן כנגד ייחוד: קל וחומר הוא עצם השכל, “חכמה מוחא”; “לבון הלכתא” (עד “לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא”) הוא על ידי התבוננות הבינה (שיש לו מעלה על החכמה, עד ש”נבונים” לא אשתכחו^ל); “ברייא” היינו המדות שיוצאות לבר מחב”ד; “פירכא” היא חכמה תתאה דמלכות, שבינה שהיא תיקון לשבירת מלכי קדם, בהיותה “סותר על מנת לבנות” (“בית חדש”, מדרגת המלכות), ודוק.

כג ע”ז ג, א.

כד בשבת קדש, יום התענוג, יש שלש דרגות עולות – שביטה, מנוחה, ענג (ראה שיעורי כ”ז תשרי תשס”ח וי”ז חשון תשע”ב סופ”א ובכ”מ). שביטה: מנוחה: ענג – ר”ת שמע (ס”ת בגימטריא אחד) – עולה 949, אהבה פעמים חכמה, אהבת ישראל, מאור שבת, ודוק.

כה תיאור של חדוה שיש בה גם טרחה מופיע בפרשה דנן, פרשת יתרו, בביטוי “ויהי יתרו” (שמות יח, ט) – העולה בעצמו כג פעמים “ויהי” (כלומר, יתרו עולה כב פעמים “ויהי”) – שכולל גם משמעות של חדוה וגם של צער (כפירוש רש”י עה”פ).

כו על סודות המלה “אז” ראה גם בגליון דנן והגליון הקודם, ובכ”ד.

כז ישעיה נח, יד.

כח על פירוש “על” כ”על ידי” ראה רש”י למלאכי ג, כד. כט הגילוי על ובתוך הוא בסוד ה’השראה על’ ו’ה’השראה ב...’ – ראה חסדי דוד הנאמנים ח”ו עמ’ 201 ובכ”ד.

צריכה להיות מתוך טרחה. לשם כך ברא ה' את הקליפות – היצר הרע, הנפש הבהמית וכל הקליפות שבעולם – כדי שאהבת ה', יראת ה' והתשוקה לה' לא תהיינה דבר פשוט. ההתנגדות גורמת לכך שיש לטרוח רבות כדי לזכות לכך, ועל הטרחה הזו מקבלים שכר.

וזהו שאמרו ישראל נעשה ונשמע, רצה לומר נעשה העבודה ונמרח ואחר זה נבוא לעולם התענוג, כדי שיהא חשוב לעבודה.

ישראל הבינו את כל האמור עד כה והכריזו: "נעשה ונשמע" – נטרח בעבודה קשה, לעבוד את ה' בהתלהבות עצומה (בבחינת "עולם הבא"), ונזכה לתענוג המתגלה בשמיעה (בבחינת "לעתיד לבוא").

טרחת המלאכים

יצאה בת קול ואמרה מי גילה רז זה וכו' לשון שמלאכי השרת וכו', באמת הוא דבר גדול, כי גם מלאכים הוא ג"כ כך, כי מתחלה צריך להתעורר בתשוקתו אל הקדושה והחיות מהבורא ית'.

הסוד של "נעשה ונשמע" – נטרח וכך נגיע לתענוג – הוא רז שמלאכי השרת משתמשים בו. אפשר היה לחשוב שלמלאכים אין בחירה – שהרי אין להם יצר הרע – וממילא אין להם עבודה. אכן, כאשר המלאך נמצא בשליחות הוא בטל לגמרי לדבר ה', עד שהוא יכול לדבר בשם ה' ממש^{מג}. לעומת זאת, כשהמלאך איננו בשליחות יש לו מודעות עצמית מסוימת, שמתוכה הוא יכול גם לחטוא ולהענש, וממילא יש לו גם בחירה^{מד} ומוטלת עליו עבודה. אפילו מדתו היסודית של כל מלאך, אהבת מחנה

הבנה (וכך מפרשים גם את הפסוק "שמע ישראל"^{לה}). השמיעה שייכת כאן בפרט ליוסף, ה"צדיק יסוד עולם"^{לז}, שמכוון כנגד אבר התענוג. ביחס לשבטים, שבעבודתם צריכים להיות בבחינת "עולם הבא", יוסף שמעליהם הוא התענוג עצמו, בחינת "לעתיד לבוא"^{לח}.

הדגש על מעלת השמיעה, שהיא תכלית השכר – ודווקא בהקשר ליוסף הצדיק, שומר הברית – מתאים לשיטת המאור עינים במעלת השמיעה על הראיה, כאשר תיקון הברית הוא הכללת הראיה בשמיעה, כפי שנתבאר בפרשה הקודמת^{לט}.

כי לולא זה שהיו צריכים לטרוח מקודם לא היה נחשב לעבודה, כי היה תאוה כשאר תאוות.

לכאורה, חדוה, התלהבות, אהבה ויראה הן חויה אלקית נפלאה שיהודי אמור להשתוקק אליה ב"תאות צדיקים"^מ ("ועמך כלם צדיקים"^{מא}) באופן טבעי (ב'מודעות טבעית'). אכן, עבודת ה' – עליה מקבלים שכר (ולא כ"נהמא דכיסופא"^{מב}) –

לו דברים ו. ד. ובהמשך למה שנתבאר בשיעור ד' שבת (נדפס בגליון בשלח) השתא, מי שיש לו שמיעה פנימית ("שמע") במובן של הבנה ו'דעה' מבין שעיך הנצרך היום הוא כינוס העם ("שמע") לשון אסיפה וכינוס) סביב יעד שיליבו את הלכבות (ובפרט: "הוי' אלהינו" היינו 'משרד הפנים', שתפקידו קירוב לבבות לה' בתוך ישראל, "הוי' אחד" היינו 'משרד החוץ', שתפקידו המהפכה הרביעית בקירוב לבבות כל האנושות לה', וראה ברש"י עה"פ).

לו משלי י, כה. לח. והוא: הוא הצדיק העליון הזוכה בעולם הזה ל"עבודת מתנה" (כנ"ל הערה לה).

לט. ד"ה "ויאמר אם שמוע תשמע" – נתבאר במדור זה בגליון בשלח השתא.

מ. משלי יא, כג.

מא. ישעיה ס, כא.

מב. ירושלמי ערלה פ"א ה"ג.

מג. רמב"ן על בראשית יח, א; תניא אגה"ק כה.

מד. הדוגמה המובהקת לכך בחסידות (ברבי מקומות. ראה לדוגמה מאמרי אדה"א ח"ה עמ' תשכט) היא טעותו של המלאך מט"ט, שישב ברשות ועל פי דין לכתוב את זכויותיהם של ישראל, אך בכך גרם לטעותו וכפירתו של אלישע־אחר, ונענש על כך (חגיגה טו, א). חסר היה לו הסוד העיקרי של התורה, "גדולה עברה לשמה יותר ממצוה שלא לשמה" (נזיר כג, ב), והכרת הכלל הגדול ביותר – שאין כלל שאין לו יוצא מן הכלל.

ה' ברא את

הקליפות כדי
שאהבת ה', יראת
ה' והתשוקה לה'
לא תהיינה דבר
פשוט. ההתנגדות
גורמת לכך שיש
לטרוח רבות
כדי לזכות לכך,
ועל הטרחה הזו
מקבלים שכר

שליח נאמן זוכה

להגיע בשליחותו
לבטול במציאות
ממש – לא
בטול משתק,
כמובן, אלא בטול
המאפשר לו
לפעול למעלה
מדרך הטבע
ולהצליח

בחינת "ובשתים יעופף"^{מז}
לשליחותם (למטה).

מכאן נלמד גם לשליחות
האדם, הלומד "רו זה" מן
המלאכים: האדם צריך לעבוד
הרבה כדי להתעורר בעבודת
ה' בחדוה ובהתלהבות באהבה
ויראה, אך שליח נאמן (של
האדם העליון, ושל הצדיק-
הרבי המשלח בארץ) זוכה להגיע
בשליחותו לבטול במציאות ממש
– לא בטול משתק, כמובן, אלא

בטול המאפשר לו לפעול למעלה מדרך הטבע
ולהצליח (במדרגת יוסף הצדיק, שהוזכר לעיל,
שהיה "איש מצליח"^{מח}).

מיכאל ויראת מחנה גבריאל^{מה},
דורשת ממנו עבודה והתעוררות
(שלפניה המלאך 'ישן', היינו
שמדתו אינה בגילוי, ועליו
'להתעורר' לעבודת השי"ת). כך,
לכל מלאך יש את השעה בה הוא
אומר שירה לפני ה' – הזמן
המיוחד בו עבודתו מגיע לשיא
(דבר המעיד על השינויים שיש
בה, ועל הצורך שלו להתעורר
ולהתקדם בעבודתו). באותה
שעה יכול להתחולל מהפך, בו

הוא יזכה לשליחות אלקית לגמרי
ממציאותו (והיינו סוד שרפת השרפים – שרפת
ישותם בקבלת שליחות המביאה ברכה לעולם,

מז ישעיה ו, ב.
מח בראשית לט, ב.

מה ראה פרדס רמונים ש"י פ"ד.
מו חולין צא, ב.

חשבון נפש

כאשר הדברים בחיים לא מתנהלים כשורה, יש לערוך חשבון נפש ולבדוק: היכן סטייתי מהדרך? מה
עשיתי לא בסדר? – וזאת למען התיקון (מתוך אמונה שכאשר נתקן – הדברים בהכרח ישתפרו).
באופן כללי קיימות ארבע קטגוריות עיקריות של "לא בסדר" (המשותפות לכל בני האדם), כשלכל
אחת מהן יש תתי-קטגוריות רבות, או צורות ביטוי 'עדינות' יותר – שאף על פי כן השלכותיהן
חמורות מאוד.

אחת מהארבעה היא "בין אדם למקום", ושלוש האחרות הן "בין אדם לחברו".
זו שבין אדם למקום היא – להתפלל ולעבוד את אלקי אברהם לבדו – כי אין זולתו.
השלוש שבין אדם לחברו הן – "לא תרצח", "לא תגנוב" ו"לא תנאף".
תתי-קטגוריות הבסיסיות של "לא תרצח" הן: לא להלבין פני חברו ברבים ולא לדבר עליו דברי
לשון הרע.

תתי-קטגוריה הבסיסית של "לא תגנוב" היא: לא לרמות ולא להונות את הזולת.
תתי-קטגוריות הבסיסיות של "לא תנאף" הן: נאמנות לבן/בת הזוג, להינשא ולהביא ילדים
לעולם ולשלוט היטב בדחפים המיניים שלך.

ביאורי תפלה

מוסף של שבת

תקנת שבת

סדר תשר"ק

תפלה זו נתקנה בסדר תשר"ק, ובסופה אותיות מנצפ"ך, לעומת נוסח ברכת יוצר אור בסדר אל"ף בי"ת, בתפלת חול "אל ברוך גדול דעה. הכין ופצל זְהָרֵי חֲמָה. טוֹב יֵצֵר כְּבוֹד לְשִׁמוֹ. מְאוֹדוֹת נִתֵן סְבִיבוֹת עֲזוֹ. פְּנוֹת צָבָאִיו קְדוֹשִׁים. רוֹמְמֵי שְׂדֵי. תְּמִיד מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל וְקִדְשָׁתוֹ", ובתפלת שבת "אל אֲדוֹן עַל כָּל הַמַּעֲשִׂים, בְּרוּךְ וּמְבָרֵךְ בְּפִי כָל הַנְּשֻׁמָּה. גְּדֹלוֹ וְטוֹבוֹ מְלֵא עוֹלָם. דַּעַת וְתְבוּנָה סוֹכְבִּים הוֹדוֹ" וכו'.

הראשונים פירשו בשם רש"י: "לכך מיוסד באלפא ביתא זו תשר"ק. לפי שהיא נשמעת על הגאולה והגאולה בזכות שבת כמא דאתמר 'לסריסים אשר ישמרו שבתות... והביאותים אל הר קדשי'. וכתב 'בשובה ונחת תוושעו'. וכיצד נשמעת על הגאולה? תשר"ק 'ביום ההוא ישרק יי'. צפע"ס 'יטפו הרים עסיס'. נמל"ך 'והיה יי למלך'. יטה"ז 'יטו שכם אחד לעובדו' ויחזוהו ויאמרו 'הנה אלהינו זה'. והד"ג ב"א, יביאו הלוייתן ויכרו עליו חברים".¹

בפנימיות², סדר אלף-בית הוא אור ישר, מלמעלה למטה, וסדר תשר"ק הוא אור חוזה, מלמטה למעלה (כמו ההבדל בין יציאת מצרים

תקנת שבת רצית קרפנותיה. צוית פרושיה עם סדורי נסכיה. מענניה לעולם כבוד ינהלו. טועמיה חיים זכו. וגם האותכים דבריה גדלה בחרו. אז מסיני נצטוו צוויי פעליה כראוי.

כך מתחילה הברכה האמצעית במוסף של שבת, כנוסח הגאונים (רב עמרם גאון ורב סעדיה גאון) וסדורי אשכנז הקדומים. אמנם במנהג ספרד אין נוסח זה אלא כדברי הרמב"ם "ברכה אמצעית של מוסף שבת, למשה צוית על הר סיני מצות שבת שמור וזכור ובו צויתנו יי' אלהינו להקריב לך קרבן מוסף כראוי" וכו', וכן כתב הטור³ "ונוהגין בספרד לומר למשה צוית ובאשכנז נוהגין לומר תכנת שבת". אמנם האר"י הקדוש קבע "דע כי צריך לומר כמנהג אשכנז שהוא סדר תכנת שבת כו' הנתקן על סדר אלפא ביתא דתשר"ק ובאחרונה מוסיפין ה' אותיות מנצפ"ך והם מסיני נצטוו צווי פעליה כראוי"⁴, ולפי זה התפשט הנוסח ברוב עדות ישראל⁵.

נערך ע"י יוסף פלאי מרשימת הרב שבת תשפ"ו.

א אורח חיים סי' רפו. סקירה מדעית על גלגולי הנוסח, ראה קובץ מכלול לו, מאמרם של שרה חבשוש ורון שפירא (זמין ברשת).

ב שער הכוונות, ענין תפלת מוסף. אמנם הרמ"ק בסדור התקשה בנוסח זה, שהרי תשר"ק מורה על דין, ולכן העדיף את נוסח ספרד.

ג כדברי כף החיים בתחילת סי' רפו. וראה ילקוט יוסף, תפילה ח"ב נוסחאות התפלה והברכות אות ק.

ד מחזור ויטרי, וכן בשבלי הלקט (ומתחיל "מצאתי בשם רבינו שלמה זצ"ל"), מובא בבית יוסף סי' רפו. המלים בסוף "ויכרו עליו חברים" הן על פי הפסוקים באיוב (מ, כה"ל) "תמשך לויתן בחכה... יכרו עליו חברים".
ה ראה סדור מהרי"ד באריכות.

זהו^ט על האותיות שבאו לפני הקב"ה למפרע, כל אות רצתה שבה יבא העולם, עד שהגיעה אות ב"ת שהיא סימן ברכה ובה נבא העולם. כשבאה אות אל"ף, נאמר לה שהעולם לא יבא בה כדי לא לתת מקום לסטרא אחרא הנקראת ארוה. באמת, האות אל"ף היא אור גדול, אלא שהעולם אינו יכול תחילה לקבל את האור הזה והוא יכול להפוך לאור. לכן צריך להתחיל בב"ת, ברכה, המקבלת בתוכה את האור של האל"ף, ורק במתן תורה ניתן לפתוח באל"ף, "אנכי הוי' אלהיך", אור של "תורה אור".

והנה בתפלת "תקנת שבת" האות אל"ף נפרדת משאר האותיות, שהרי היא פותחת משפט חדש לגמרי, "אז מסיני" וכו' – ממש כמו סדר האותיות הנ"ל, מתי"ו עד בי"ת ואחר כך האל"ף בפני עצמה הפותחת את מעמד הר סיני, "אז מסיני"! ורמז יפה: אז במילוי, אלף זין = אז מסיני (כלומר, אותיות המילוי שוות מסיני)!

האל"ף של "אז" מתחברת כאן לאותיות מנצפ"ך, האל"ף ממתיקה את הדינים של מנצפ"ך (פ"ר דינים). "אז מסיני" רומז ל"אז ישיר", שירת הים הממתיקה את כל הדינים ומאפשרת להגיע מיציאת מצרים למתן תורה הפותח באל"ף.

ט זהר ח"א רה, ב.

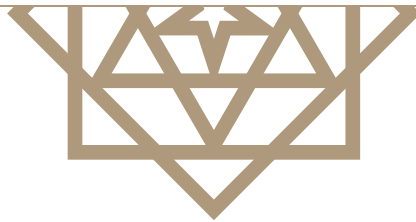
ב"חדש האביב", אור ישר באתערותא דלעילא, לגאולת תשרי הבאה באתערותא דלתתא). מוסבר בחסידות בביאור הלשון "למעלה מעלה עד אין קץ, למטה מטה עד אין תכלית", כי דווקא המקיף של האור החוזר (תשר"ק) מגיע "למעלה מעלה עד אין קץ", והוא עיקר האוצר של ה' (כמו במשל המלך שמוציא ומבזבז את אוצרותיו כדי לנצח במלחמה) לעומת המקיף של האור הישר היורד "למטה מטה עד אין תכלית".

עוד מוסבר כי יציאת האותיות בסדר תשר"ק היא בעולם העקודים, בו כל האורות כלולים (עקודים) בכלי אחד, סוד האות ת הכוללת יחד את כל האותיות מ"א עד ת (שכולן בחינת אורות יחסית אליה).^ז והנה עולם העקודים הוא בחינת חסד עליון, אברהם אבינו ("אחד היה אברהם", ככלי אחד של העקודים)^ח המתגלה דווקא כאן בשבת קדש.

אז מסיני

הופעה מובהקת של סדר תשר"ק יש בדברי

ז אמנם בדרך כלל, בערכי הקבלה, המקיף של האור החוזר הוא למטה מהמקיף של האור הישר, אך מדובר בבחינות שונות וד"ל. לכל זה ראה שיעור ד' שבט תשפ"ו.
 ח וכן הלאה: לאחר שיוצאת ה"ת, עם הרשימו של כולן, אז נשארת ה"ש כוללת את כולן והיא יוצאת עם הרשימו של כולן כנ"ל וכך עד הסוף, ה"א של "אז" (מסיני), שרש כל האורות (של מתן תורה, תורה אור), וד"ל.
 ח כמבואר שעולמות עקודים נקודים ברודים הם כנגד אברהם יצחק ויעקב.

הסיפור החסידי

רבי לייבל'ה איגר | כבוד קוצקאי

רבי יהודה לייב איגר מלובלין, נולד בשנת תקע"ה לרבי שלמה איגר, בנו של הגאון רבי עקיבא איגר. בצעירותו היה מן המתנגדים לחסידות, אך בהשפעת חסידי לובלין התקשר לרבי מנחם מענדל מקוצק והיה מתלמידיו הקרובים. לאחר פרישת רבי מרדכי יוסף מאיז'ביצא מן הרבי מקוצק, הצטרף אליו רבי לייבל'ה והיה לגדול תלמידיו. לאחר פטירת הרבי מאיז'ביצא הוכתר לאדמו"ר בלובלין, ושם הנהיג עד הסתלקותו בכ"ב בשבט תרמ"ח.

ולא השגתו בו. תמוה היה הדבר בעיניו, אך לבסוף פנה הוא אל אחד מן החסידים ושאל: "האם כאן הוא הרב ר' לייבל'ה איגר?" הביט בו החסיד בתימהון ורק ענה: "אין כאן רב." המשיך הזקן ושאל חסידים אחרים שנמצאו שם, עד שבאו ועמדו סביבו כמה מן החסידים. אמר אחד מהם: "אני אניד לכם — הוא בוודאי מתכוון ללייבל'ה שלמה-עקיבאס", כלומר — לייבל בן שלמה בן עקיבא. כך אמר החסיד את השמות, בלי להקדים להם את התואר "רב". כששמע זאת הזקן נבהל מאוד, ולא הבין איך יכולים החסידים לכנות את רבותיו הגאונים בשמותיהם הפרטיים, שלא בדרך כבוד.

שהה שם הזקן עוד כמה ימים ואחר כך שב אל ביתו. בבואו שאל אותו רבי שלמה איגר מה ראה בקוצק. ענה לו השליח: "אספר לך מקרה אחד המעיד על הכלל. באותו היום שבאתי לשם חיפשתי הרבה את בנך, עד שמצאתי אותו יושב בסעודה עם חבורת מרעיו. לפנייהם על השולחן עמדה קערת גריסים פשוטה, קערת בצלים ובקבוק יי"ש, והם ישבו ואכלו. בעודי עומד שם, הופיע פתאום אברך אחד לבוש בגדים קרועים ובלויים, ופלט מפיו: "חברך! ר' היךש פער בא!" ומיד קמו כולם, השאירו את הקערות על השולחן ורצו בבהילות לקבל את פניו של אותו היךש פער. הלכתי גם אני אחריהם, כי חשבתי שאותו אדם ודאי גאון נודע הוא בתורה

רבי לייבל'ה איגר היה תלמיד חכם מיוחס, נכדו של רבי עקיבא איגר. בניגוד לרצון משפחתו עזב ר' לייבל'ה את ביתו, והצטרף אל החסידים שבעיר קוצק. וכך אירע לו כשבא אל קוצק בפעם הראשונה:

תחילה נכנס ר' לייבל'ה לבית המדרש כשהוא לבוש בהידור. לרגליו גרבי משי ומכנסים קטיפה, על ראשו שמררימל ותיק ובו טליתו בבית שחיו. ראה אותו חסיד אחד, היךש מטומ'שוב שמו. בא הירש אל ר' לייבל'ה מאחוריו, הפיל מראשו את השמרימל, לקח ממנו את הטלית ונתן אותם לאחד מן החברים כדי שימכור אותם ויביא בכסף יין-שרף (משקה חריף). נכנס ר' לייבל'ה אל חדרו של הרבי מקוצק וסיפר לו על מה שנעשה לו. שלח הרבי לומר להירש שיחזיר לרבי לייבל'ה את מה שלקח — "בין כך ובין כך הוא לא יישאר כאן" — אמר הרבי, וניבא בכך כי יום יבוא ורבי לייבל'ה יעזבוהו.

כעבור איזה זמן שלח אביו של ר' לייבל'ה, הרב שלמה איגר, שליח כדי לדעת ולהבין כיצד חי בנו בין החסידים. חזות מכובדת הייתה לשליח — יהודי נכבד ולו זקן לבן. להפתעתו של השליח, כשבא אל בית המדרש לא פנה אליו איש ולא כיבדו כפי שציפה. איש איש היה עסוק בענייניו וברעיונותיו,

מתים", כלומר, זכותם אינה נפסקת. כאשר היחיד מתבטל אל הכלל, גם תפילתו נעשית בעלת ערך מכוח החיות הכללית. יותר מכך – הפרט העומד בפני עצמו, במיוחד אם הוא "אדם גדול" כתלמיד חכם, מיוחס, בעל מעלה, עלול להיתפס בקליפת היש והפירוד ולחשוב כי מגיע לו שתפילתו תתקבל.

אך ישנה מדרגה שנייה, עמוקה ומטלטלת יותר: שפלות בעל התשובה. זוהי לא שפלות של ביטול אל הכלל – אלא שפלות שאינה מסוגלת אפילו לכך. בעל תשובה אמיתי מרגיש שאין לו זכות לא רק בפני עצמו, אלא אפילו להיכלל בתוך כלל ישראל. הוא חש כמי שנדחה אל מחוץ למחנה, לבידוד קיומי מוחלט. לא שבני אדם מגרשים אותו – אלא שהוא עצמו חש שאינו ראוי להיות חלק. שפלות כזו, אולי מבטא החסיד המכובד של קוצק.

בשפלות הזו אין ביטול, אלא בדידות. האדם אינו בלוע בתוך הכלל, אלא פחות מזה – ומתוך המקום הזה אין לו אלא אפשרות אחת: להיות יחיד לפני ה'. כמו רבי אלעזר בן דורדיא, הוא יושב לבדו, "שם את ראשו בין ברכיו", ושופך את לבו לפני ה' בלי להישען לא על זכות אישית ולא על זכות הכלל.

רבי לייבל'ה כותב כי דווקא היחיד הזה, שאין לו שום זכות, הוא זה שבכוח תשובתו פועל רחמים על כלל ישראל. מתוך הקשר הפנימי, המהותי, הסמוי, שבין כל הנשמות, תשובתו של היחיד הבודד מביאה ישועה לרבים ומבטלת גזירות מעל הכלל.

(שיעור כ"ד שבט תשע"ו)

ואחד מגדולי הדור. והנה ראיתי אדם שהיה לבוש בדרך האיכרים, לרגלי נעלי עץ ופרווה, למותניו חגורת קש ומין כובע פרווה פשוט חבוש לראשו. שאלתי: "ודאי למדן הוא", ואמרו לי: "הוא יודע רק פרק משניות".

— "אולי הוא מיוחס?"

— "בן של אופה פשוט", ענו לי.

— "אולי הוא עשיר?" הוספתי לשאול.

— "הנך רואה בעצמך..."

אז שאלתי: "אם כן, מה הוא?"

וענו החסידים: "ענו הוא."

כששמע ר' שלמה איגר את סיפורו של השליח הזקן צחק בקול: "שמעתם? לא למדן ולא מיוחס ולא עשיר – אם כן מה הפלא שבעל ענווה הוא? וכי במה יוכל להתגאות?"

רבי חנוך מאלכסנדר נהג היה לספר סיפור זה ולהוסיף: "ואני אומר – שאם אדם הוא לא למדן, לא מיוחס ולא עשיר, ובכל זאת הוא בעל ענווה – זוהי מדרגה גדולה".

(חסידים ואנשי מעשה)

מהי באמת המעלה בענווה כזו, שאין לצידה אף מעלה אחרת?

רבי לייבל'ה עצמו, באחת מתורותיו, מחלק בין שני סוגים של ענווה. שפלות אחת היא שפלות הצדיק. שפלות זו אינה התכחשות למעלות ולהישגים, אלא תודעה פנימית ברורה: כל מעלותיו אינן שלו, ואין לאדם שום זכות אישית. כל תקוותו של האדם לעמוד לפני ה' – בתפילה, בעבודה ובבקשה – היא רק אם הוא מבטל את עצמו אל הכלל.

זהו סוד הכללת הפרט בציבור. "ציבור אינם

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

שמות לוועדיים על המצבה

ראיתי לאחרונה צילום של מצבות סבא־רבא וסבתא־רבתא שלי שקבורים באחת ממדינות בריה"מ לשעבר. על המצבות מופיעים השמות היהודיים שלהם אבל שמות האבות שלהם הם שמות גויים, למרות שידוע לי שהיו להם (רק) שמות יהודיים, וכך מופיע גם בתעודת הנישואין של הסבא והסבתא. יתר על כן, במשפחה היתה הקפדה לקרוא רק בשמות יהודיים, ולהשתמש בהם במשך כל החיים. די ברור לי שהשינוי הוא כניעה ללחץ האיום שהיה שם בשנות האפלה של הקומוניזם, כדי להבליט פחות את יהדותם (כך הם שינו בדרכון בחייהם, וכך נכתב על קברם). אני חושש שזה מסב צער לנשמות זקניהם וגם לנשמות שלהם.

האם עלי להשתדל לתיקון הכיתוב על המצבה? ואם כן, האם להחליף לגמרי את השמות לשמות היהודיים (ובכך אולי ליצור רושם לא נכון על העמידה האיתנה של הסבא והסבתא, שבסופו של דבר נכנעו ללחץ) או להשאיר רושם מהשמות הגויים שכתובים, ורק

להוסיף בהדגשה את השמות היהודיים?

מענה:

צריך לתקן וכדאי שישארו רק השמות היהודיים.

י"י"א שבט

מחר בע"ה נערוך כינוס בביה"ס לכבוד י"א שבט. נשמח לקבל מהרב כיוון על מה נכון לדבר עם התלמידות.

מענה:

ימי י' וי"א שבט הם ימי התקשרות לרבי, ממלא מקומו של הרבי הרי"ף בעל ההילולא של י' שבט. הרבי הוא ה"צדיק יסוד עולם" של הדור. מה הפירוש של "יסוד עולם"? העולם שבו אנו חיים אינו מגלה לנו את האמת הצרופה שה' יתברך נמצא בכל דבר ומהווה אותו יש מאין תמיד. לכן העולם שלנו, "העולם הזה", נקרא "עלמא דשיקרא", כאילו שהוא משקר לנו. פנימיות כח ה"יסוד" בנפש היא מדת האמת. הצדיק של

הדור מגלה לכל בני הדור את "אמת ה' לעולם", איך שבאמת ה' נמצא אתנו תמיד ומהווה, מחיה ומקיים אותנו בכל רגע, ומשגיח ושומר עלינו בחדס וברחמים אין־סופיים. בשביל לקבל את גילוי האמת מהצדיק עלינו להתקשר אליו באהבה, ולרצות לקיים בחיינו את שליחותו לעם ישראל ולעולם כולו, להאיר את האמת לכל.

בין השתדלות להישגים

המורות בע"ה כותבות תעודות מחצית השבוע, בסימן "כי האדם עץ השדה" - שיקוף צמיחה וגדילה. מהו היחס הנכון בין "עין טובה" לבין הכוונה למקומות בהם נזקק שיפור? מהו היחס בין השתדלות להישגים?

מענה:

השתדלות והישגים הם כמו ענפי העץ ופירותיו (המקבלים משרשי העץ וגזעו). צריך לשבח את שניהם, תוך ידיעה שאין הישגים ללא השתדלות, "יגיעת ומצאת [דוקא] תאמין".

נאמן פתורה

ד"ר מלכה

מה הדבר הראשון עליו אני חושב כשאני לומד? מה ה' רוצה ממני בפעל, מה אני יכול לקיים מתוך כל מה שלמדתי. התורה היא לא סתם ספר ספורים אלא הדרך מפרטת כיצד להתנהג בכל מקרה ובכל מצב בחיים. לכן תורה היא מלשון הוראה. זוכרים מה אמרנו יחדו כשקבלנו אותה? "נעשה ונשמע!". לכן הבקשה הראשונה שלנו מה' היא ללמד תורה כדי לישים אותה – "הורני ה' דרכך".

ד"ר אבות וילנות

אם התורה הייתה רק מדריך מעשי, כמו הוראות למשתמש במוצר חשמלי שקונים בחנות, היו כתובים בה רק מצוות. אבל התורה מלאה בספורים, וזה כבר אומר לי שהתורה לא רק מלמדת מה לעשות, אלא גם איך לעשות. ה' רוצה מאתנו את המעשה הנכון, אבל לא פחות מכך גם את הלב

בפרשת יתרו אנחנו מקבלים את המתנה הכי יקרה בעולם – את התורה!

מתי זה קרה? התשובה לשאלה תלויה גם בנו, מה אנו חושבים באשר אנחנו פותחים את הספר. אפשר לחשב שמעמד הר סיני וקבלת התורה קרו פעם, לפני יותר משלשת אלפים שנה. זה ודאי נכון, אבל האמת היא, שה' נותן לנו את התורה בכל יום מחדש. אם נזכה נוכל לחוש זאת כאשר נגש ללמד בה.

איך אפשר לזכות לחיות כך? אחת העצות הטובות היא להתפלל על כך לפני כן. התפלה שמתפללים לפני שמתחילים ללמד היא הזדמנות טובה להזכר מהי בכלל המטרה בלמוד שלנו, כך שנוכל להשאיר מכוננים אליה ולא להפך את הלמוד להרגל, כמו מכונה שעובדת על אוטומט. אז בואו נצא למסע קצר של תפלה לנותן התורה, שיעזור לנו לקבל אותה כראוי.

לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"ה הרב שילה אופן.

אָחד אַתְּ הַשָּׁנִי.

לִפְנֵי הַמִּיחָד הַזֶּה קוֹרְאִים "יְדִיעַת הַתּוֹרָה". אֲנַחְנוּ כָּל כֶּף אוֹהֲבִים אוֹתָהּ, ה' יִתְבָּרַךְ, שֶׁדַּעַתָּה עַל כָּל דָּבָר שֶׁקוֹרָה בְּעוֹלָם נוֹרָא מְרִתְקַת אוֹתָנוּ, גַּם אִם בִּפְעַל הוּא לֹא יִקְרָה. מְלַבֵּד הַמִּצְוָה לְלַמֵּד תּוֹרָה יוֹמָם וְלַיְלָה, יֵשׁ לָנוּ עוֹד מִצְוָה – לְדַעַת אֶת הַתּוֹרָה. מִמֶּשׁ כֶּף. שֶׁהֲרֹאשׁ שְׁלָנוּ יִחְשֹׁב נָכוֹן, לְפִי דַעַתוֹ שֶׁל ה' יִתְבָּרַךְ, וְלִפִּי מָה שֶׁכָּתוּב בְּכָל הַסְּפָרִים הַקְּדוּשִׁים שֶׁכָּתְבוּ הַצַּדִּיקִים, וְלֹא רַק לְפִי הַהִמָּצְאוֹת שְׁלִי...

כַּעַת נִבְקֵשׁ מֶה' שְׁנוּזָה לְשֹׁכֵל יִשְׂרָאֵל, שְׂיֻכַּל לְהַכִּיל בְּתוֹכוֹ כִּמְהָ שְׂיֻתֵּר תּוֹרָה, בְּלִי לְאַבֵּד אֶף פֶּרֶט מִמֶּנָּה – "הַשְּׁמֹר לָהּ... פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת הַדְּבָרִים... יוֹם אֲשֶׁר עֲמַדְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בְּחֹרֵב".

דִּי'צ' צִבְקוֹת פֶּאוֹרָא

בְּזִכּוֹת הַתּוֹרָה אֲנַחְנוּ כְּבֵר יוֹדְעִים מָה לַעֲשׂוֹת, אִיךָ לְהַתְנַהֵּג וְגַם לַחֲשֹׁב נָכוֹן. חֶסֶד פֶּה מִשְׁהוּ? רָגַע, לְפַעֲמִים מְרַב הַשְׂקִיעָה בְּלִמּוּד אֲנַחְנוּ עֲלוּלִים לְשַׁכַּח אֶת מִי שֶׁנִּתֵּן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה. אִיךָ אוֹמְרִים? לְפַעֲמִים הָעֶקֶד עֲדִין חֶסֶד מִן הַסֶּפֶר...

הַמַּגִּיד מִמַּעַזְרִיטֵשׁ בִּקֵּשׁ פַּעַם מִתְלַמְּדֵיו: "אִם תִּשְׁמְרוּ לֵב שְׁתוֹף כְּדִי הַשְׂקִיעָה בְּלִמּוּד אֲנִי מְאַבֵּד קֶצֶת מִהַדְּבָקוֹת שְׁלִי בֶּה' – תִּזְכְּרוּ לִי בִּבְקִשָּׁה. תִּמְשְׁכוּ לִי בִּקְצֵה הַשְּׁרוּל". מְסַפְּרִים שֶׁפַּעַם אַחַת נִדְּמָה הִיָּה

שְׁלָנוּ. רְאִיתֶם פַּעַם צִפּוֹר שֶׁמִּנְסָה לְעוֹף לְאַחֵר שֶׁקָּצְצוּ לָהּ אֶת הַכְּנָפִים? אֶהְבֵּת ה' וְהִירָאָה מִפְּנֵי הַן שְׁתֵּי הַכְּנָפִים, בְּאַמְצָעוֹתָן יְכוּלוֹת הַמִּצְוֹת שֶׁאֲנוּ מְקִימִים 'לְעוֹף' בְּחִיוֹת וּבְהִתְלַהֲבוֹת, וְלֹא רַק בְּצוּרָה יְבֵשָׁה, כְּמוֹ פֶקִיד שִׂישִׁיב בְּמִשְׁרָד מְמוּזָג וּמְמִין מִסְמָכִים. הַבְּקִשָּׁה הַבָּאָה שְׁלָנוּ מֶה' הִיא שֶׁהַלְמוּד בְּתוֹרָה יִפְתַּח לָנוּ אֶת הַלֵּב – "הוּא יִפְתַּח לִבֵּנוּ בְּתוֹרָתוֹ".

דִּי'צ' יִדְלָת פֶּתוֹרָה

מִי מֵאַתָּנוּ רָאָה פַּעַם "שׂוֹר שֶׁנִּגַּח אֶת הַפֶּרָה"? הָעִירוֹנִיִּים שֶׁיִּגְיֵנוּ כְּמַעֲט וְלֹא רָאוּ פֶּרָה, חוּץ מִהַצִּיּוֹר עַל שְׁקִית הַחֵלֶב... וּבְכָל זֹאת כְּאַשֶׁר אֲנוּ לוֹמְדִים מִשְׁנָה אוֹ גִּמְרָא אֲנוּ נִתְקָלִים בְּמַקְרִים שֶׁלֹּא רָאִינוּ וְאוּלַּי גַּם אֶף פַּעַם לֹא נִרְאָה – מִמֶּשׁ סְפוּרִים רְחוּקִים. נִרְאָה שְׂאִינָם נוֹגְעִים לְמַעֲשֶׂה וְגַם לֹא כָּל כֶּף בְּרוּר לִי אִיךָ הֵם מִתְקַנִּים אֶת הַמַּדּוֹת שְׁלִי.

קוֹרָה לָכֶם שְׂאִתֶּם יוֹשְׁבִים סֵתֶם כֶּף וּמִפְטָפְטִים עִם חֶבֶר? בְּטַח יֵצֵא לָכֶם. בְּדֶרֶךְ כָּלֵל אֲנִי מְדַבֵּר עִם מִישָׁהוּ כִּי אֲנִי רוֹצֶה שְׂיַעֲשֶׂה עֲבוּרֵי מִשָּׁהוּ. אֲבָל לְפַעֲמִים, בְּמִיחָד כְּשֶׁמְדַבֵּר עַל חֶבֶר טוֹב, אֲנִי אוֹהֵב לְשַׁבֵּת וּלְדַבֵּר עַל כָּל מִינֵי דְבָרִים שֶׁלֹּא מִמֶּשׁ קְשׁוּרִים לְיוֹם-יוֹם שְׁלָנוּ. עַל דָּא וְעַל הָא. אֲנִי שׁוֹמֵעַ מָה דַּעַתוֹ, כִּי יֵשׁ לוֹ תְּמִיד רַעִיוֹנוֹת מִפְּתִיעִים, הוּא שׁוֹמֵעַ מָה דַּעַתִּי כִּי אֲנִי מְסַדֵּר כְּזֶה. תִּכְלָ'ס, שְׁנִינֵי נֶהְנִים לְהַפִּיר

הולך לחולל בעולם מהפכה אמתית – ממש גאולה! לדגמה: באשר אני לומד בתורה על התפלין אני כבר ממש משתוקק לרוץ החוצה ולספור לכל היהודים שבעולם – ואפלו לגוים – כמה אור ומתיקות יש בהנחתן. אני מכרח כבר לראות את כל היהודים רצים להניח תפלין ולהיות מקשרים במחם ובלבם לה'. עם התפלין האלו יבוא משיח!

כעת אני מבקש מה' ומתפלל אליו שהלמוד בתורה יביא לי חשק להיות אחד מאותם מהפכנים, אלו שרוצים להפוך את הרע שבעולם לטוב ולהביא את המשיח – "יפוצו מעינתך חוצה!". אז אחרי שעברנו – בקצרה – על תכנון התפלה נוכל כעת לומר אותה בשמחה גדולה:

הנני רוצה ללמוד כדי שיביאני
התלמוד לידי מעשה, לידי מדות
ישרות ולידי ידיעת התורה ולידי
דבקות הבורא ולידי הפצת מעינת
תהום רבה וארבת השמים נפתחו
ומלאה הארץ דעה את-הוי' במים
לים מכסים בביאת גואל צדק
במהרה בימינו אמן.

שנופה לקבל את התורה בכל רגע,
בשמחה ובפנימיות!
שבת שלום ומברך!
נ?

לתלמידים שהמגיד שקע בלמודו
'יותר מדי'. הם התקדו בזהירות לכוון
השירי, אבל המגיד מיד התעשת
והגיב: "זה בסדר, לא שכחתי..."

התורה מלמדת אותנו כיצד עלינו
להתנהג בתוך העולם, אבל בתוכה
מסתתר למוד הרבה יותר עמוק: היא
מלמדת אותנו בשביל מה בכלל קיים
העולם ובעקבותיה זה שברא אותו.
הלמוד העמוק הזה שיש לפנימיות
התורה, לסודות העמוקים שבה. מי
שלומד בתורה את החלק הנסתר שבה,
את הקבלה והחסידות, זוכה לראות
כיצד "אנכי ה'" ממש נמצא בתוך
התורה, ושה' ממש מדבר אלינו מתוכה.
בתפלה נבקש מה' שבתוך אותיות
התורה נמצא אותו-עצמו ממש ונדבק
בו – "ישראל, אורייתא וקודשא בריך
הוא – בלא חד!"

ד"ר בן-ציון פאליאנו

זהו? האם הגענו לשיא? עוד לא...
גם למוד מתוך דבקות בה' עדין אינו
המטרה הסופית. לשם מה הוריד ה'
את התורה מלמעלה? למה הוא השאיר
אותה אצל המלאכים? כי לה' יש תאווה
שתהיה לו "דירה בתחתונים", שהתורה
שלו תגיע לכל מקום, עד למקומות הכי
נמוכים.

שימו לב! באשר אנו לומדים תורה
אנחנו מחזיקים בידינו חמר נפץ אדיה,
פצצה מתקתקת! כל מה שכתוב בה

על מה אתה מהרהר?

עם שטף כח־המדמה – לא מועילים, או אפילו מזיקים חלילה. הרי "הרהורי עבירה קשים מעבירה", ובכלל הרהורים בטלים – כמו דברים בטלים – הם הלוך נפש 'בזבזני' של הנפש (שהוא שרש פגם הברית – פיזור כוחות הנפש לשווא). אבל באמת במחשבה שלנו טמון כח גדול, "מחשבה מועלת", וכאשר המחשבה ממקדת את שטף ההרהורים הופכים ההרהורים למקור של טהרת הנפש.

אדם צריך להרהר תמיד בדברי תורה, כמו תלמיד חכם אמתי שמוחו תמיד משוטט במה שלמד; להרהר תמיד ביראת שמים – בעריכת חשבון נפש פנימי על כל עבודת ה' שלו, בכל תכונות נפשו; להרהר תמיד בגדולת ה', מתוך מגמת "והלכת בדרכיו" – עליו לראות כיצד ה' מעניק רק טוב לכל ולהרהר תמיד כיצד גם הוא יכול להיטיב לכל. ככל שהנפש נטהרת בשטף של הרהורים טובים האדם יכול לסמוך יותר על מחשבות לבו – לבו מתעורר באופן ספונטני ברצונות טובים והוא יכול לסמוך עליהם ולבצע אותם. זרימת תודעה כזו, של מחשבות טובות ספונטניות שראוי ליישם, מביאה לימות המשיח ולתחית המתים.

בנושא החשוב הזה, שמתאים גם לימי השובבי"ם בהם אנו נמצאים, עוסק השיעור הראשון השבוע. גם השיעור השני – שיעור נוסף בסדרת 'סקירת התנ"ך' – נוגע בענין, מתוך הגדרת האינטליגנציות השונות באמצעותן יש ללמוד את ספרי התורה, הנביאים והכתובים.

להצטרפות למפיצי נפלאות:

itiel@pnimi.org.il

bit.ly/niflaot-85

052-4295164 או סקרו:

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?

שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון:

079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים